

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἐννατος

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι.— Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

20 Ἀπριλίου 1880

Σφραγὶς τῆς ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΧΙΩΝ ΕΝ ΣΥΡΑΙ

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Τιμολ. Ἀμπελά].

Ἀφορμὴν εἰς μακρὸν λόγον παρέχει ἡ σφραγὶς αὕτη. Ἐν μὲν τῷ μέσῳ κεῖται ἡ μυθευομένη Σφιγξ, κρατοῦσα κύλινδρον (α) — roulette — καὶ, ἀμέσως ὑπ' αὐτὴν, κλάδος ἀμπέλου μετὰ σταφυλῆς (β), κύκλῳ δὲ περιγεγραμμένα τὰ: Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Χίων ἐν Σύρῳ.

Ἡ σφραγὶς αὕτη, ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου κατὰ τὸ ἔτος 1827 ἐξεργασθεῖσα ἀπὸ φιλέλληνα Γερ-

(α). Ἐν τῷ κύλινδρῳ ὑπῆρχον (ὡς καλῶς ἐνθυμοῦμαι) μικροὶς γράμμασιν ἐγγεγλυμμένα, καὶ μόνον δι' ὠπλισμένου ὀφθαλμοῦ διακρινόμενα, τὰ: Ὁ μ ῆ ρ ο υ ἀ μ φ ι σ θ η τ ῆ σ ε ω ς τ ῶ ν Χ ῖ ω ν κατὰ τὸν Στράβωνα (Βιβλ. ΙΔ', Μέρ. Γ', σελ. 21, κατὰ τὴν ἔκδοσιν Κοραῆ), καὶ τῆς εἰς Χίαν νομίσματα ἐγγράφειας τοῦ Ὁ μ ῆ ρ ο υ κατὰ τὸν Πολυδεύκην (ΣΤ', σελ. 381, ἔκδοσ. Ἰ. Βεκκέρου).

(β). Σύμβολον τοῦτο τοῦ ἐκ τῆς Ἀριουσίας χώρας παραγομένου ἐξαιρετοῦ οἴνου. Ἡ χώρα αὕτη, δι' ὅλου σχεδὸν τοῦ δυσμικοῦ μέρους τῆς νήσου ἔκτεινομένη κατὰ μήκος ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Φαναιῆ Φαναί, «ἐνθα λιμὴν βαθύς καὶ νεῶς Ἀπόλλωνος, καὶ ἄλλος Φοινίκων», μέχρι τῆς (καταντικρὺ τῶν Ψυρῶν) Μελαίνης ἄκρης, περιλαμβάνει ἔκτασιν «τριακοσίων ὄσων σταδίων» (τὸ τρίτημόριον σχεδὸν τοῦ ὅλου ἐδάφους τῆς Χίου). Περί τοῦ οἴνου τούτου ἔγραψαν πολλοί, «Ἕλληνες τε καὶ Ῥωμαῖοι, συγγραφεῖς. Ὁ Στράβων τὸν ὀνομάζει ἄριστον τῶν Ἑλλήνων (ἔκδοσ. Κοραῆ, Μέρ. Γ', σελ. 20). Ὁ Πλίνιος ἐπίσης, ἄριστον (Φυσικ. Ἱστορ. ΙΔ', 7). Ὁ Οὐέργίλιος, νέκταρ (Ἐκλογ. Ε, 7) καὶ πρωτεύοντα ἄλλων (Γεωργικ. Β, 98). Ὁ Πολυδεύκης, ἄριστον (ΣΤ', σελ. 282. ἔκδοσ. Ἰ. Βεκκέρου), καὶ ἄλλοι, ὧν περιττὴ ἡ περαιτέρω μνεία.

Ὁ ναὸς τοῦ Φαναιῶν Ἀπόλλωνος, ὡς ἔστιν εἰκασίαι ἐκ τοῦ χώρου καὶ ἐκ τῶν εἰσέτι σωζομένων ὁ-

ΤΟΜΟΣ Θ'—1880.

μανδὸν (α), εἰς μαζίον ἀργύρου, ἔχει ἴδιον ἱστορικὸν τὸ ὅποιον, εἰς ἀρχαιοτέρας ἡμέρας ἀνατρέξαντες, ἀφηγοῦμεθα.

Μετὰ τὴν ἀνήκεστον ἐκείνην συμφορὰν τῶν Χίων ἐν ἔτει 1822, ὅσοι διέφυγον τὴν μάχαιραν τοῦ ἐχθροῦ διεσπάρησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδος. Τούτων οἱ πλεῖστοι, εἰς τὴν Πελοπόννησον καταντήσαντες, καὶ τὴν ἀνάκτησιν τοῦ πατρίου ἐδάφους ποθοῦντες, ἤρχισαν ἔκτοτε νὰ συνδιασκέπτονται περὶ τούτου. Θαρρύνοντες εἰς τὰς κατὰ θάλασσαν νίκας τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου, οἱ ἐν Τριπολιτσᾷ (ἔδρα τότε τῆς κεντρικῆς Διοικήσεως) εὐρισκόμενοι, συνήλθον τῇ 20 Μαΐου 1823, καὶ ἐσύστησαν Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν ἐκεῖ ἰκανωτέρων συμπολιτῶν, παρασχόντες εἰς τούτους πληρεξουσιότητα, οὐ μόνον νὰ συσῆλθωσιν Ἐπιτροπὰς κατὰ τόπους πρὸς συλλογὴν χρηματικῶν συνδρομῶν, ἀλλὰ καὶ «Νὰ κοινοποιήσωσιν εἰς τοὺς ἐν Εὐ-» ῥώπῃ Χίους τὸ πατριωτικὸν τοῦτο σχέδιον καὶ «σκοπὸν» καὶ, μέχρι τῆς παρ' ἐκείνων ἀπαντήσεως, «Νὰ ἐνεργῶσιν οἱ παρ' ἡμῶν ἐκλεχθέν-» τες» (β).

Τὴν θερμὴν ταύτην ἐπιθυμίαν τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Χίων ἐνίσχυε διὰ τῶν συνεχῶν πατριωτικῶν συμβουλῶν του, μάλιστα δὲ διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Χίους ἐπιστολῆς του, 20 Ὀκτωβρίου 1823, ὁ ἀθάνατος Ἀ. Κοραῆς.

Μ' ὅλας ὁμως τὰς ἐνεργείας τῆς ἐν Τριπολιτσᾷ Ἐπιτροπῆς, ἀποπειραθείσης μὲν (μετὰ ἐ-

λίγων ἐρειπίων, ὑπῆρχε, κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους, μεγαλοπρεπής. — Ἐκ τῶν ἀνωθι μνημονευόντων συγγραφέων οἱ μὲν ὀνομάζουσι τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος οἶνον Ἀριουσίον ὡς ἐκ τῆς χώρας οἱ δὲ, Φαναίον, ὡς ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου. Τὸ δὲ ἀρχαῖον ὄνομα, Φαναιῆ Φαναί, σώζεται καὶ σήμερον, οὐδετέρως ὑπὸ τῶν κατοικῶν ἐκφερόμενον: τὰ Φανά.

(α) Οὗτος ἦτον ὁ Κάρλος Χάρμαν, Πρώσος, ἀνὴρ παιδείας οὐκ ἄμοιρος· ἔμπειρος εἰς χημικὰς σκευασίας καὶ ἐπιτηδεύματος εἰς χρυσοχοϊκὰς ἐργασίας. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶνος διέμεινεν ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου, παρὰ πάντων ἀγαπώμενος. Διακαὶ πόθον εἶχε νὰ ἴδῃ ἐλευθέρως τὰς Ἀθήνας, καὶ νὰ κατόικήσῃ διαρκῶς εἰς αὐτάς. Τὸν πόθον τοῦ τούτου ἐπραγματοποίησε μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος· καὶ ἔλθων κατόκησεν ἐνταῦθα, ὅπου καὶ ἐπελεύτηκε περὶ τὸ 1837 ἔτος. Τὰ ὀλίγα ταῦτα σημειῶ ὡς κατὰ χρέος, εἰς μνημόσυνον τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας.

(β) Βλ. ἀρ. 83 καὶ 84 τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκδιδομένης ἐφημερίδος τῆς Διοικήσεως Ὁ φίλος τοῦ νόμου.

νιαυτὸν περίπου ἀπὸ τῆς συστάσεώς της), ἀποτυχούσης δὲ νὰ συνομολογήσῃ ἐξωτερικὸν δάνειον πρὸς τὸν σκοπὸν, τὸ ἔργον δὲν προώδυσεν· ἀλλ' ὁ ζήλος δὲν ἐμαράνθη. Προσεδοκᾶτο καιρὸς ἀρμολιώτερος· καὶ τοιοῦτος ἐκρίθη, ὅτε ἐδημοσιεύθη ἡ μεταξὺ τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος συμμαχησασῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων—Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας—συνομολογηθεῖσα τῇ 24 Ἰουνίου (6 Ἰουλίου) 1827 συνθήκη, διὰ τῆς ὁποίας (ἐν τῷ Α' ἀρθρῷ) ὠρίζετο, ὅτι: αἱ Δυνάμεις θέλουσι ζητήσῃ καὶ ἀπὸ τὰ δύο διαμαχόμενα μέρη «ἄμεσον ἀνακωχὴν, ὡς προοιδοποιητικὴν ἀναπόφευκτον συμφωνίαν διὰ τὴν «ἐναρξιν ὁποιασδήποτε διαπραγματεύσεως». Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν οὕτω διὰ τῆς συνθήκης ὁρισθέντων, οἱ ναύαρχοι—ὅ, τε τῆς Ἀγγλίας E. Codrington καὶ ὁ τῆς Γαλλίας H. Derigny—ἀππύθουν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἔγγραφον 18[30 Αὐγούστου 1827, καὶ ἀπήτησαν, καθ' ὅς εἶχον παρὰ τῶν Κυβερνήσεων τῶν διαταγὰς καὶ ὁδηγίας, ἄμεσον ἀπάντησιν περὶ τοῦ ἂν ἡ Ἑλλάς στέργει τὸν ὅρον τῆς ἀνακωχῆς. Πρὸς ταύτην τῶν συμμάχων τὴν ἀπόφασιν ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπάντησε τῇ 24 Αὐγούστου (2 Σεπτεμβρίου) 1827 καταφατικῶς. (Βλ. τὴν μὲν συνθήκην ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ τῶν κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, Τόμ. ΙΑ', σελ. 716—728· τὴν δὲ πρᾶξιν περὶ τῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος παραδοχῆς τῆς ἀνακωχῆς, ἐν τῷ Τόμ. Ι', σελ. 19—28.).

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὸ πολυπληθέστερον μέρος τῶν ἐν Σύρῳ κατοίκων ἀπετέλουν Χῖοι. Οὗτοι, ἅμα δημοσιευθείσης τῆς συνθήκης, συνῆλθον· καὶ, σπουδαίως συνδιασκεψάμενοι, ἔκριναν ὅτι ἐπείγουσα ἦτο ἀνάγκη νὰ εὐρεθῇ ἡ Χίος εἰς ἐμπόλεμον πρὸς τὴν Τουρκίαν θέσιν, πρὶν ἢ ἡ Πύλη ὑποχρεωθῇ ὑπὸ τῶν συμμάχων Δυνάμεων νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ ὅρου τῆς ἀνακωχῆς, κατὰ τὴν συνθήκην. Ἀναμετροῦντες δὲ ὅτι ὑπῆρχεν ἔτι πρὸς τοῦτο καιρὸς, (ἅτε ὄντος ἐκ τῶν προτέρων γνωστοῦ τοῦ ἀκάμπτου τῆς Πύλης, εἰθισμένης ἀείποτε νὰ ἐξαγοράζῃ τὸν χρόνον διὰ περιστροφῶν), ἔθεσαν τὰς βάσεις περὶ τε τῶν μέσων καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, καὶ κατέστησαν τριμελὴς Ἐπιτροπὴν, ἐκ τῶν κυρίων Κωνσταντίνου Λουτράρη, Δημητρίου Γαλάτη καὶ Νικολάου Σιδερικουδῆ συγκειμένην, χορηγήσαντες αὐτῇ τὴν πληρεξουσιότητα: νὰ συλλέξῃ παρ' ἀπάντων τῶν Χίων προαιρετικὰς χρηματικὰς συνεισφορὰς, θεωρουμένας ὡς δάνειον ἐπὶ ὑποθήκῃ τοῦ χιακοῦ ἐδάφους, ἀποδοτέον ἐντόκως διπλάσιον μετὰ τὸ αἴσιον πέρας τῆς ἐκστρατείας—νὰ ζητήσῃ τὴν ἔγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως (α')—καὶ νὰ ὀργανίσῃ ἐν γένει τὰ

(α). Τὴν αἴτησιν ἐνέκρινεν ἡ Κυβέρνησις. Τὸ ἀνήκον Διάταγμα, ἐκδοθὲν ἐν Αἰγίνῃ τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1827,

τοῦ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν πολέμου. Ἀυτηρὸν, ὅτι ἡ καλῶς ὀργανισμένη ἐκείνη ἐκστρατεία ἀπροσδοκῆτως ἀπέτυχεν! Οἱ τῆς ἀτυχίας λόγοι, εἰς ἰδιαιτέραν ἀνήκοντες ἀφήγησιν, δὲν ἔχουσι χώραν ἐνταῦθα.

Εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν τριμελὴς Ἐπιτροπὴν τῶν Χίων ἐν Σύρῳ ἀνήκει ἡ σφραγίς, ἥς ἀνωθι παρετέθη ὁ τύπος.

Τῇ 10 Ἀπριλίου 1880.

A. Z. ΜΑΜΟΓΚΑΣ.

ΟΙ ΣΗΜΕΡΟΝ ΕΛΛΗΝΕΣ

[Ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Περιηγήσεως τοῦ Ἰωσήφ Ρεῖνάχ].

Συνήχια καὶ τίτλος· ἰδί. σελ. 275.

Κοινωνικαὶ σχέσεις ἀληθῶς εἰπεῖν δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι· καθότι ὁ μὲν ἀνὴρ ἔχων νὰ φροντίζῃ περὶ τε τῶν ἰδίων ὑποθέσεων καὶ τῶν κοινῶν, τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς ἰδίας, ἀρκεῖται εἰς τὰς ἐν τῇ ἀγορᾷ, τῷ χρηματιστηρίῳ καὶ τῷ καφενεῖῳ συναθροίσεις¹, ἡ δὲ γυνή, θεωρουμένη, ὅπως παρ' ἀρχαίοις, ὡς ὅλως δευτερεύον πρόσωπον, ζῇ κεκλεισμένη ἐντὸς γυναικωνίτου, κατ' οὐδὲν διαφέροντος τουρκικοῦ χαρμελίου. Ἀλλ' ἄνευ ἀνδρῶν ἀέργων καὶ γυναικῶν δυναμένων νὰ διαθέσωσιν ἐαυτῶν ἐλευθέρως οὔτε αἰθουσα δύναται νὰ ὑπάρξῃ οὔτε συναναστροφή².

Ἡ Ἑλλάς στερεῖται καὶ ἀριστοκρατίας, ὅπερ δύναται μὲν νὰ θεωρηθῇ ὡς εὐτύχημα ὑπὸ πολιτικὴν ἔποψιν, καθότι τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι μία τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους, οὐχὶ ὅμως ὡς τοιοῦτο καὶ ὑπὸ κοινωνικὴν, ἀφοῦ ἀδύνατον εἶναι νὰ γεννηθῶσιν ἀληθεῖς καλλιτέχναι, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἡ ὀλβία σχολὴ ἀριστοκρατικῆς τάξεως. Πολλοὺς εἶδον ἐν Ἀθήναις πλουσίους, οὐδὲνα ὅμως χαίρομενον τὸν πλοῦτόν του ἢ μὴ ἐπιθυμοῦντα ν' αὐξήσῃ αὐτόν, ὅσος δὴποτε καὶ ἂν ᾖ. Ἀν μετὰ τὴν φροντίδα ταύτην περισσεύῃ καιρὸς, οἱ μὲν φιλόδοξοι πολιτεύονται, οἱ δὲ φρόνιμοι κοιμῶνται. Οἱ τελευταῖοι ὅμως οὗτοι ἀποτελοῦσιν ἐλαχίστην μειοψηφίαν. Ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἀστῶν (bourgeoisie) ὑπάρχει ἐν Ἑλλάδι ἡ ἄλλη τις διάκρισις, οἷαι αἱ ἀλλαχοῦ, μεταξὺ τῶν κατοί-

ἐδημοσιεύθη διὰ τοῦ ἀριθ. 65 τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἑλλάδος.

1. Ἀκριβὲς στατιστικὴ ἤθελεν ἀποδείξει ὅτι ὁ πόσῳ πολυάσχολος Ἕλληνας κρίνεται ἐν τούτοις εὐλογον νὰ θυσιάζῃ τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον τοῦ βίου του εἰς συγχαρητηρίους ἐπισκέψεις, μνημόσυνα καὶ κηδεῖας. Σ. Μ.

2. Ἐνδέχεται νὰ ᾖ τὸ αὐτὸ ἀληθές· ἀλλ' ὅπως δὴποτε καὶ παρὰ τὸν ἀνδραγαθὸν φαίνεται ἡμῖν παρὰ δημοκρατικῷ δημοσιογράφῳ ἡ ἀριστοκρατικὴ θεωρία τῆς ἀνάγκης ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνδρῶν ἀέργων καὶ γυναικῶν δυναμένων νὰ διαθέσωσιν ἐαυτῶν ἐλευθέρως. Σ. Μ.

κων τοῦ μικροῦ τούτου βασιλείου. Ὡς ἤδη παρετήρησεν ὁ Ἀβού, τὸ ἐνστικτὸν τῆς ἰσότητος εἶναι οὕτω ἰσχυρὸν παρὰ τῇ φυλῇ ταύτῃ, ὥστε ὁ ἔσχατος τῶν κουρέων τῆς ἐρμαῖκῆς ὁδοῦ ὁμιλεῖ μετ' οἰκειότητος πρὸς τὸν διαβαίνοντα ὑπουργόν, ὁ δὲ αὐτάρχης κατ' οὐδὲν λαγίζεται ἀνώτερος τοῦ ὑπηρετοῦ, ὅστις στυλβόει τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ παρασκευαζόμενος συγχρόνως εἰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις. Ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἄλλαις χώραις οἱ μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων φραγμοὶ ἐκρημνίσθησαν δι' ἐπαναστάσεως, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι οὔτε τοιαῦται τάξεις ὑπάρχουσιν οὔτε κλῆσώματα κοινωνικά. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν διηροῦντο εἰς πολίτας καὶ εἰς δούλους, σήμερον δὲ δὲν ὑπάρχουσιν εἰμὴ μόνον πολῖται ἴσοι πρὸς ἀλλήλους ὡς κατὰ τοὺς δημοτικούς χρόνους. Καὶ ἡ μὲν πολιτικὴ ἰσότης εἶναι πρόσφατος αὐτῶν κατὰκτησις, ἡ δὲ ἐνώπιον τοῦ νόμου ὅλως ἰδανικὴ, ἀφοῦ τὰ πάντα ἀγοράζονται ἐν Ἑλλάδι¹, ἀλλ' ἡ κοινωνικὴ ἰσότης ὑπῆρξεν ἀείποτε οὐσιώδης φυλετικὸν γνώρισμα τῶν Ἑλλήνων.

Ὅσα καλοῦμεν ἐν Παρισίῳ διασκέδασιν εἶναι σχεδὸν ἄγνωστα ἐν Ἀθήναις. Ἴππους ἔχουσι μόνον οἱ γραμματεῖς τῶν πρεσβειῶν καὶ θεάτρον μόνον τὸν χειμῶνα ὑπάρχει². Τοσαύτη δὲ εἶναι ἡ ἀντιπάθεια καὶ αὐτῶν τῶν πλουσιωτέρων πρὸς πᾶσαν χάριν ἐπιδείξεως, δαπάνης, ὥστε αἱ συναναστροφὴ εἶναι σπανιώταται³ καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ γεύματα· καθότι ὁ φύσει ἐγκρατὴς Ἕλληνας ἀδυνατεῖ νὰ μαντεύσῃ ποῖαν αἰσθανόμεθα ἡμεῖς εὐχαρίστησιν συνευωχούμενοι μετὰ φίλων. Οὗτος τρώγει πάντοτε οἰκογενειακῶς, καὶ τὸ γεῦμά του περιορίζεται σχεδὸν ἀμεταβλήτως εἰς ὀψάριον, κεφαλὴν ἀρνίου, ὀπώρας τινὰς καὶ κυμβίον πυκνωτάτου καφέ. Μετὰ τὸ συμπόσιον τοῦτο οὐδενὸς ἄλλου ὀρέγεται εἰμὴ ποτηρίου ρακῆς⁴, ἐφημερίδος καὶ ζωγράφου πολιτικῆς συζητήσεως, ἅτινα εὐρίσκει εἰς τὰ καφενεῖα, ἀναπληροῦντα ἐν Ἑλλάδι τὰς αἰθούσας. Οὐδεὶς ποτε Ἕλληνας ἐσκέφθη μέχρι τοῦδε, οὐδὲ θέλει σκεφθῇ ἐπὶ πολὺν εἰσέτι χρόνον, νὰ

1. Ἀνευ τῆς ἐλαχίστης προθέσεως πρὸς συγκαλύψιν τῶν ἐλλείψεων τῆς παρ' ἡμῖν ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης, πρέπει ἐν τούτοις νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐλάττωμα τῶν ἡμετέρων δικαστῶν εἶναι πολὺ μᾶλλον τὸ νὰ χαρίζονται εἰς τοὺς πτωχοὺς ἢ νὰ πωλῶνται εἰς τοὺς πλουσίους. Σ. Μ.

2. Τὸ δὲ θέρος μόνον τέσσαρα. Σ. Μ.

3. Τοῦτο θέλει φανῇ ὅπως οὐκ ἀπαρτίζονται εἰς τοὺς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ τελευταίου χειμῶνος σπανίως κατρωθῶσαντας νὰ κατακλιθῶσι πρὸ τῆς πρωῆς. Σ. Μ.

4. Ὡς εἰ μὴ ἤρουν αἱ τόσαι ἄλλαι πικρίαι, ποτίζει ὁ συγγραφεὺς τοὺς δυστυχεῖς Ἕλληνας καὶ ρακὴν μετὰ τὸ γεῦμα. Σ. Μ.

τρέχῃ ὡς παρ' ἡμῖν εἰς συναναστροφὰς πρὸς καλλιέργειαν ὑψηλῶν σχέσεων, δυναμένων νὰ χρησιμεύσωσιν αὐτῷ εἰς τὸ βιωτικὸν στάδιον ἢ ὅπως ἐρωτολογήσῃ μετὰ γυναικῶν. Τὸ ἐσπέρας δέχονται μόνον οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ πρόην ὑπουργοί, οἱ μὲν περὶ τοὺς διακοσίους ἐκδιούργους, οἱ δὲ τρεῖς ἢ τέσσαρας στενοὺς φίλους. Φράκτου καὶ λευκοῦ λαιμοδέτου γίνεται χρῆσις ἐν Ἑλλάδι μόνον κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς, σπανιώτατα δὲ βλέπει τις ἐν αἰθούσῃ τέτοιᾳ τὴν γυναῖκα τοῦ οἰκοδεσπότου, ἥτις μένει στρέφουσα τὴν ἡλακάτην ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτῆς. Ἀληθῶς εἰπεῖν μίαν μόνον γνωρίζω ἐν Ἀθήναις αἰθουσαν ἥς προεδρεύει γυνή. . . . 1

Ὅντως μεγάλην ἐντύπωσιν μοι ἐπροξένησεν ἡ ὅλως δευτερεύουσα θέσις τῆς γυναικὸς ἐν τῷ βίῳ τῶν Ἑλλήνων. Καὶ τῶν μὲν ἱεροδούλων ἡ ἑλλειψὶς συντείνει ἴσως εἰς τὴν σωματικὴν καὶ διανοητικὴν εὐεξίαν τῆς φυλῆς, ἡ ἑλλειψὶς ὅμως ἑταίρων, τῶν ἡδίστων τούτων τοῦ πνεύματος συντρόφων, φαίνεται μοι ἡ κυριωτάτη αἰτία τῆς σκαλιότητος, ἥτις καθιστᾷ τὸν σήμερον Ἕλληνα ἡμιβάρβαρον ἔτι ἢ τοῦλάχιστον ὑπὲρ τὸ μέτρον Ἀνατολίτην. Αἱ Ἑλληνίδες ζῶσι κεκλεισμέναι ἐν τῇ οἰκίᾳ, τὸ δὲ ὄντως περίεργον εἶναι ὅτι οὐδεμίαν δεικνύουσιν ὀρεξίν χειραφετήσεως, πιστεύουσαι καὶ σήμερον, ὡς ἐπὶ Δημοσθένους, ὅτι μόνος αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ προορισμὸς εἶναι τὸ οἰκοῦν καὶ τεκνοποιεῖν. Αἱ ἐρωτικαὶ σχέσεις εἶναι ἐν Ἑλλάδι ἐπίσης ἐξαιρετικαί, ὅσον ἐν Ἰταλίᾳ συνήθεις. Ἡ κόμησσα Θεοτόκη, ἡ χαρίεσσα σειρήν, ἥς διηγήθη ἡμῖν ὁ Ἀβού τὴν ἱστορίαν, ἐξακολουθεῖ εἰσέτι ἀπασχολοῦσα τὰ πνεύματα τῶν Ἑλλήνων ὡς τερατώδης τις ἐξαίρεσις. Ἡ παιδεία τῶν σήμερον Ἑλληνίδων εἶναι στοιχειωδὴ καὶ οὐδεμίαν αὐτῶν γνωρίζει ἄλλην γλῶσσαν πλὴν τῆς μητρικῆς, καὶ ἐκ τούτου ἀδυνατεῖ ν' ἀναγνώσῃ μυθιστορήματα. Ἀληθὲς δὲ καὶ ὄντως περίεργος ἡθικὴ ἐπανάστασις θέλει ἐπέλθῃ, ὅταν εἰσδύσωσιν εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς γυναικωνίτας τὰ συγγράμματα τοῦ Βαλζάκ καὶ τῆς Γεωργίας Σάνδης².

Ὀλίγιστοι ἀπαντῶνται τεχνίται ἐν τῇ κοι-

1. Κατὰ μετρίφρονα ἀπαίτησιν τῆς ἐν λόγῳ κυρίας ἀντικατεστήσαμεν τὰ περὶ αὐτῆς δι' ἀποσιωπητικῶν. Σ. Μ.

2. Ἡ γυναικεία αὕτη ἐπανάστασις φαίνεται ἡμῖν ὀλίγον ἐπιφοβὸς, ἀφοῦ τὰ ἔργα τῆς Σάνδης καὶ τοῦ Βαλζάκ εἶναι ἤδη ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας καὶ ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐν μεταφράσει γνωστὰ εἰς τὰς «κρατομέρας» ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς γυναικωνίταις· τὸσον δὲ ὀλίγον ἐπιβρόχον ἀκούουσιν ἐπὶ τῆς φαντασίας αὐτῶν τὰ βιβλία ταῦτα, ὥστε ἔτυχε πολλὰκις νὰ μοι ζητηθῶσι δι' ἐπιστολῆς ἐχούσης ὡς ἀκολουθῶς: «Στείλε με καὶ

τίδι ταύτη τῆς τέχνης, ἐνθα διεσώθη ἐν τούτοις ἡ λατρεία τοῦ καλοῦ. Οἱ σήμερον Ἕλληνες ἀρκοῦνται θαυμάζοντες τὰ ἀρχαῖα ἀριστουργήματα καὶ ἀναβάλλοντες τὴν δημιουργίαν νέων μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς μεγάλης ιδέας. Καλὸν προσέτι ἐνόμισαν νὰ ἐφαρμόσωσι τὸ παράγγελμα τοῦ Πλάτωνος, ἐξορίσαντες τῆς δημοκρατίας τῶν γραμμάτων πάντας τοὺς ποιητὰς πλὴν τοῦ Ῥήγα¹. Ἡ χωροῦσα εἰς κατὰκτησιν τῆς μεγάλης Ἑλλάδος στρατιὰ δὲν ἔχει ἀνάγκην, ὥς ἡ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', οὔτε δραματοποιῶν, οὔτε κομμωτῶν οὔτε μαγείρων, μόνον δὲ προφυλακὴν ἔχει πολυάριθμον σῶμα ἐφημεριδογράφων. Βιβλία ἀπ' ἐναντίας ἐκδίδονται δλίγιστα ἐν Ἑλλάδι, οἱ δὲ συγγραφεῖς αὐτῶν εἶναι ἐξ ὀνόματος μᾶλλον ἢ ἐξ ἀναγνώσεως γνωστοί, μὴ ἐξαιρουμένου τοῦ κ. Παπαρόρηγοπούλου, ὅστις εἶναι ἐν τούτοις ἱστοριογράφος πρώτης τάξεως, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς τοῦ Κοραΐ. Μετὰ λύπης πρέπει νὰ ὁμολογήσω ἐνταῦθα ὅτι ἀναριθμητος εἶναι ἡ πληθὺς τῶν ἱατρῶν καὶ δικηγόρων ἕνεκα τῆς φιλασθένου κράσεως καὶ ἐριστικῆς διαθέσεως τῶν Ἑλλήνων². Καθ' ἃ ἐπληροφόρηθη, οἱ ἱατροὶ εἶναι ἐπιστήμονες, οἱ δὲ δικηγόροι εὐγλωττοι καὶ ἀσυνειδήτοι, ὥς ἄλλοι διάδοχοι τοῦ Δημοσθένους³· ὅτε τῶν πυρετῶν οὔτε τῶν δικῶν ἡ ἀφθονία ἀρκεῖ ὅπως παρέχῃ ἄρτον εἰς τοσοῦτον πλῆθος, ὥστε ἀπαντᾶ τις ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀέργους νομομαθεῖς καὶ ἀσκληπιάδας. Ἡ τοιαύτη κατάστασις εἶναι μεστὴ κινδύνων, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποστεροῦσα βραχιόνων τὴν γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ δημιουργοῦσα πολυάριθμον τάξιν, οὐδὲν ἄλλο ἐπιδιώκουσαν εἰμὴ δημοσίας θέσεις ἢ κυβερνήσεων ἀνατροπᾶς. Οἱ τοιοῦτοι φαίνονται πιστεύοντες ὅτι εὐρίσκονται ἀκόμη εἰς τὴν εὐδαίμονα ἀρχαίαν ἐποχὴν, ὅτε ἡ κτῆσις πολυαριθμῶν δούλων ἐπέτρεπε τοῖς ἐλευθέροις πολίταις νὰ σταυρῶσι τὰς χεῖρας ἐργαζόμενοι διὰ μόνον τοῦ ἐγκεφάλου. Εἰδοποιούμενοι περὶ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου οἱ κύριοι οὗτοι ἀπαντῶσι μεμφόμενοι τὴν ἑλληνικὴν γῆν ὡς μὴ παρέχουσαν ἀφ' ἑαυτῆς χρυσοῦς

νὰ διαβάσω καὶ, ἀν δὲν ἔχῃς ἄλλο τίποτε, ἀς ᾔῃαι καὶ Βαλζάκ». Σ. Μ.

1. Κατ' ἀκριβὴ στατιστικὴν λογίον φίλου τῆς «Ἑστίας» ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι ὑπὲρ τοὺς χιλίους ζῶντες στιχοπλόκοι, καὶ ἐπὶ ὅλον τέταρτον αἰῶνος ὑπεβάλλοντο κατ' ἔτος εἰς τὸν βουτσιναιῶν διαγωνισμὸν τριάκοντα κατὰ μέσον ὅρον ἐποποιεῖται, δράματα ἢ λυρικά συλλογὰί. Σ. Μ.

2. Περὶ τῆς ἐριστικῆς διαθέσεως ἔχει πληρέστατα δίκαιον ὁ συγγραφεὺς, πρῶτον ὅμως φερὰν ἀκούομεν περὶ τῆς κράσεως τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐξαιρετικῶς φιλασθένου. Σ. Μ.

στάχεις, ὅπως διέρχωνται ἀφρόντιδας ἡμέρας ἐν τοῖς καφενεῖσι, τῇ ἀγορᾷ καὶ τοῖς κήποις τοῦ Ἀκαδήμου. Πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἤκουον ἀκαταπαύστως βομβοῦντα εἰς τὰ ὠτὰ μου τὸν χορὸν τῶν ἀριστοφανείων βατράχων:

«Αἰθὴρ, ἐμὸν βόσκημα, καὶ γλώττης στρόφιγξ καὶ ξύνοσι καὶ μυκτῆρες ὁσφραντήριοι»¹.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ διοίκησις τοῦ βασιλείου εἶναι ὄντως ἐλεεινὴ, ὡς αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ὁμολογοῦσιν, ἰσχυρίζόμενοι ὅτι διέμεινε τουρκικὴ, ἥτοι ἀνίκανος καὶ διεφθαρμένη. Ὅσα περὶ τούτου ἤκουσα καὶ ἰδίους ὁμῶσιν εἶδον² ἐπιβεβαιοῦσι τὴν γνώμην ταύτην. Τὰ γράφειά εἰσι πλήρη κλεπτῶν, καὶ τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν ἐν παντὶ κλάδῳ τῆς ὑπηρεσίας εἰκοσάκις πλείονες τῶν ἀναγκαίων. Οἱ ἀνὰ πᾶσαν ὑπουργικὴν κρίσιν μεταβαλλόμενοι νομάρχαι εἰσὶ κατὰ τὰ τρία τοῦλάχιστον τέταρτα ἀνίκανα καὶ ἀνήθικα ὄντα. Πᾶς Ἕλλην μὴ ἔμπορος πιστεύει ὅτι τὸ κράτος ὀφείλει αὐτῷ δημοσίαν θέσιν, σύνταξιν ἢ ἐπιμίδας. Ἀλλὰ τότε πρέπει ἐξ ἁπαντος νὰ μεταβληθῇ ὡς ἀκατάλληλον τὸ ὄνομα τῶν ἐλευθερίων δῆθεν ἐπαγγελμάτων ἢ, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, ἐλευθέρων διατριβῶν.

Ἀφοῦ κατεδείξαμεν τὸ βάθος τοῦ νεοελληνικοῦ τούτου ἔλκους καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ κινδύνους, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ εἰπώμεν ὅτι οὐδόλως συμμερίζομεθα τὴν γνώμην τῶν θεωρούντων τοὺς σήμερον Ἀθηναίους ὡς ἄλλους Βυζαντινοὺς. «Ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις παρεχομένη εἰς λαὸν πρὸ πολλοῦ στερηθέντα αὐτῆς», ἔγραψεν ὁ Λαμαρτίνος, «προξενεῖ ἐν ἀρχῇ αὐτῇ εἰδός τι θάμβους καὶ παραζάλης. Ὁ τοιοῦτος λαὸς ὁμοιάζει τὸν ἐκ ζοφερᾶς εἰρκτῆς εἰς εὐήλιον τόπον ἀποτόμως μεταφερόμενον ἢ τὸν πρὸ πολλοῦ νῆστιν καὶ εἰς πλουσίαν τράπεζαν αἰφνης παρακαθήμενον. Ὁ μὲν τούτων θαμβοῦται ὑπὸ τῆς περισσείας τοῦ φωτὸς καὶ μένει ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τυφλός, ὁ δὲ δύναται καὶ ν' ἀποθάνῃ ἢ ἐκ τῆς ἀδηφαγίας· ἀλλ' οὐδόλως ἔπεται ἐκ τούτων ὅτι τὸ φῶς καὶ ἡ τροφή εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἐπιβλαβῆ, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἡ αἰφνιδία μεταβολὴ διαίτης ἀποβαίνει ἐπικίνδυνος. Τοιαύτη τις εἶναι καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ πλήθους, ἡ παράγουσα ἐν ἀρχῇ πληθώραν τινὰ ἱκανότητων καὶ ἀπαιτήσεων, αἵτινες διαταράσσουσιν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν πολιτικὴν ἰσορροπίαν, μέχρις οὗ δημιουργήσωσιν αὐταὶ ἑαυταῖς στάδιον ἐ-

1. Τὰ ἀνωτέρω δὲν λέγει ὁ χορὸς τῶν ἀριστοφανείων βατράχων, ἀλλ' ὁ Εὐριπίδης. Σ. Μ.

2. Ὄντως σπανία πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ἡ ἐξυδέρκεια τοῦ συγγραφέως, πέντε μόνους ἡμέρας διατρίψαντος ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν τούτοις δυναμένου νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῶν «ὅσα εἶδεν ἰδίους ὁμῶσιν». Σ. Μ.

νεργείας¹.» Καὶ ἀρμόζουσι μὲν τὰ ἀνωτέρω τῇ Ἑλλάδι, ἥτις ὅμως πλὴν τούτου ἐπλάσθη ἐν ἔτει 1830 πέραν παντὸς μέτρου στενόχωρος διὰ τὴν ἑλληνικὴν δραστηριότητα. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀδυνατῶν νὰ μένῃ ἀκίνητος, ἀφ' ἑτέρου δὲ κωλυόμενος νὰ προχωρήσῃ ὁ Ἕλλην στρέφεται περὶ ἑαυτὸν ὡς σκίουρος ἐντὸς κλωβίου, πάσχων ἐκ πληθώρας δραστηριότητος δυναμένης νὰ ἐξωθήσῃ αὐτὸν εἰς πυρετώδη κινήματα, ἐπικίνδυνα καθ' ἑαυτὰ καὶ ὀλέθρια πρὸ πάντων εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἰσορροπίαν τῆς χώρας.

Κατὰ τοιαύτης νόσου δύο ἐνδείκνυνται ἀφ' ἑαυτῶν φάρμακα. Τὸ πρῶτον ἐξαρτᾶται ἐκ μόνης τῆς Εὐρώπης, ἥτις ἐφαρμόζουσα τὴν βερολίνειον συνθήκην καὶ παραχωροῦσα εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν Ἡπειρον μετὰ τῶν Ἰωαννίνων καὶ τὴν Θεσσαλίαν μετὰ τῆς Λαρίσης, θέλει παράσχει ὑγιᾶ τροφήν εἰς τὴν δραστηριότητα αὐτῶν ἐπὶ ἡμισυν τοῦλάχιστον αἰῶνα, τὸν ἀπαιτούμενον ὅπως ὀργανώσωσι τὰς νέας αὐτῶν κτήσεις, χαράξωσιν ὁδοὺς, στρώσωσι σιδηροδρόμους καὶ καλλιεργήσωσι τοὺς ἀγρούς, τὰ δάση καὶ τὰ μεταλλεῖα. Τὸ δεύτερον φάρμακον δύναται νὰ ποτίσῃ τοὺς Ἕλληνας μόνον κυβέρνησις στιβαρὰ καὶ πράγματι ἀξία τοῦ ὀνόματος δημοκρατικῆς, καταργοῦσα τὸ ἄμισθον τῆς ἀνωτέρας καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως, περιορίζουσα εἰς τὸ ἡμισυν τῶν ὑπαρχουσῶν τὰς δημοσίας θέσεις καὶ καθιστῶσα αὐτὰς ἀπροσίτους εἰς τὸν τυχόντα· διαλύουσα τὰς μονὰς καὶ ζευγνύουσα εἰς τὸ ἄροτρον τοὺς ἐν αὐταῖς παχυνομένους εὐρώστους κηφήνας, ὧν ὁ ἰδρὼς δύναται νὰ μεταβάλλῃ ἐν βραχεῖ χρόνῳ τὴν ὄψιν τῶν ἑλληνικῶν ἀγρῶν. Τὰ τρία ταῦτα νομοθετήματα νομίζομεν ὑπεραρκούντα ὅπως ἀποσοβῇ ἕς ἄρτι ὁ κίνδυνος τοῦ ἐκβυζαντινισμοῦ τῆς Ἑλλάδος².

Ε. Δ. ΡΟΪΝΗΣ.

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα Ἐκτορος Μαλὸ βραδευθὲν παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Ραγκαβῆ].

Συνέχεια· ἰδί σελ. 229.

ΙΒ'

«Ὁ πρῶτός μου φίλος.

Ἡ μήτηρ τοῦ Ἀρθοῦρ ἦτον Ἀγγλίσ καὶ ὠνόμαζετο κυρία Μίλλιγαν, ἦτον δὲ χήρα, καὶ ἄλλο παιδίον δὲν εἶχε, δηλαδὴ δὲν εἶχεν ἄλλο παιδίον ζῶν, διότι εἶχε καὶ ἄλλον υἱὸν πρωτότο-

1. Πρῶτος ὅμως ὅρος τῆς τοιαύτης δημιουργίας σταδίου εἶναι τὸ ν' ἀπελπισθῶσιν οἱ ἀπαιτηταὶ θέσεων ὅτι θέλει φροντίσει ἀντ' αὐτῶν περὶ τούτου ἡ πολιτεία. Σ. Μ.

2. Νομίζομεν ὅτι προσφέρομεν ἐκδούλευσιν εἰς τὸν συγγραφέα διακόπτοντες τὴν μετάφρασιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, εἰς τὴν μόνον αὐτῆς σελίδα καθ' ἣς οὐδὲν ἔχομεν ν' ἀντεῖπωμεν. Σ. Μ.

κον, ὅστις ὅμως εἶχε γίνεαι ἄφαντος κατὰ τρόπον μυστηριώδη.

Ὅταν ἦτον ἐξ μηνῶν τὸ παιδίον ἐκείνο εἶχε χαθῇ ἡ κλαπῆ, καὶ ποτὲ δὲν κατωρθώθη νὰ εὑρεθῶσι τὰ ἔχνη του. Εἶναι ἀληθές ὅτι, ὅτε τοῦτο συνέβη, ἡ κυρία Μίλλιγαν δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὰς ἀναγκαίας ἐρεῦνας, διότι ὁ σύζυγός της ἀπέθνησκε καὶ ἡ ἰδία ἦτον πολὺ ἀσθενής, μὴ ἔχουσα τὴν συναίσθησιν τῶν συμβαινόντων περὶ τῆς. Διὰ τοῦτο τὰς ἐρεῦνας διηύθυνεν ὁ ἀνδράδελφός της, κ. Ἰάκωβος Μίλλιγαν. Ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ αὕτη δὲν ἦτον ἀρίστη, διότι ὁ κ. Ἰάκωβος Μίλλιγαν εἶχε συμφέρον ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον πρὸς τὸ τῆς νύμφης του. Ἄν τῷ ὄντι ὁ ἀδελφὸς ἀπέθνησκεν ἅπαις, αὐτὸς ἐκληρονόμει. Ὅπως δὴποτε αἱ ἐρευναι αὐτοῦ δὲν ἐπέτυχον, καὶ πανταχοῦ, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὸ Βέλγιον, εἰς τὴν Γερμανίαν, ἀδύνατον ὑπῆρξε ν' ἀνευρεθῇ τί ἀπέγινε τὸ παιδίον.

Ἐν τούτοις ὁ κ. Ἰάκωβος Μίλλιγαν δὲν ἐκληρονόμησε τὸν ἀδελφόν του, διότι ἐπτά μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της ἡ κυρία Μίλλιγαν ἀπέκτησε τέκνον, τὸν μικρὸν Ἀρθοῦρ.

Ἀλλὰ τὸ καχεκτικὸν καὶ ἀσθενικὸν τοῦτο παιδίον δὲν ἐδύνατο νὰ ζήσῃ, ἔλεγον οἱ ἱατροί. Πιθανὸν ἦτον ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ κ. Ἰάκωβος Μίλλιγαν ἐκληρονόμει τὸν τίτλον καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ πρωτοτόκου ἀδελφοῦ του, διότι οἱ κληρονομικοὶ νόμοι διαφέρουσι κατὰ τόπους, καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπιτρέπουσιν εἰς τινὰς περιστάσεις θεὸς νὰ κληρονομή, τῆς μητρὸς ἀποκλειομένης.

Τὰς ἐλπίδας τοῦ κ. Ἰακώβου Μίλλιγαν ἀνέβαλε λοιπὸν ἡ γέννησις τοῦ Ἀρθοῦρ, ἀλλὰ δὲν τὰς κατέστρεψε. Νὰ περιμένῃ μόνον εἶχε.

Καὶ περιέμενε.

Ἀλλ' αἱ προρρήσεις τῶν ἱατρῶν δὲν ἐπληθεύσαν. Ὁ Ἀρθοῦρ ἔμεινε ἀσθενικὸς, ἀλλὰ δὲν ἀπέθανεν, ὡς εἶχεν ἀποφασισθῇ. Ἡ ἐπιμέλεια τῆς μητρὸς του τὸν διετήρει εἰς τὴν ζωὴν. Τὸ τοιοῦτο δὲ θαῦμα, χάρις τῷ Θεῷ, συνεχῶς ἐπαναλαμβάνεται.

Ἐκατοντάκις ἐνομίσθη ὅτι τετέλεσται, καὶ ἑκατοντάκις ἐσώθη. Ἀλληλοδιαδόχως, ἐνίοτε καὶ συγχρόνως, εἶχε πᾶσας τὰς ἀσθενείας ὅσαι δύνανται νὰ ἐπιπέσωσιν εἰς παιδίον.

Ἐπ' ἐσχάτων τῷ εἶχεν ἐπέλθῃ φοβερά ἀσθένεια, καλουμένη ἰσχυαλγία, καὶ ἔχουσα τὴν ἑδραν τῆς εἰς τὸν γόμφον. Πρὸς θεραπείαν αὐτῆς οἱ ἱατροὶ εἶχον διατάξει θειοῦχα ὕδατα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ κυρία Μίλλιγαν εἶχεν ἔλθῃ εἰς τὰ Πυρηναῖα. Ἀφ' οὗ ὅμως τὰ λουτρά ματαίως ἐδοκιμάσθησαν, ἄλλην θεραπείαν διέταξαν οἱ ἱατροὶ, νὰ μένῃ ὁ ἀσθενὴς ἡπλωμένος, χωρὶς νὰ δύναται νὰ πατήσῃ τοὺς πόδας εἰς τὴν γῆν.

Τότε ἡ κυρία Μίλλιγαν διέταξεν εἰς Βορδῶ

καὶ τῇ ἐναυπήγησαν τὸ πλοῖον εἰς δ' εἶχον ἐπιβῆ.

Δὲν τῇ ἦτον δυνατὸν ν' ἀφήσῃ τὸν υἱὸν τῆς κατὰ κλειστον ἐντὸς οἰκίας, ὅπου ἡ πλῆθις καὶ ἡ ἑλλειψις ἄερος θὰ τὸν ἐφόνευον. Ἀφ' οὗ ἐκεῖνος δὲν ἐδύνατο νὰ περιπατήσῃ, ἔπρεπε νὰ περιπατῇ ἀντ' ἐκεῖνου ἡ οἰκία ἥτις τὸν ἔφερε.

Πρὸς τοῦτο μετεποίησαν πλοῖον εἰς πλέουσιν οἰκίαν, ἔχουσαν δωμάτιον, μαγειρεῖον, αἰθούσαν καὶ ἐξώστην. Εἰς τὴν αἰθούσαν λοιπὸν ταύτην, ἡ εἰς τὸν ἐξώστην, κατὰ τὸν καιρὸν, ἔκειτο ὁ Ἀρθούρ ἀπὸ τῆς αὐγῆς μέχρι τῆς ἐσπέρας, ἔχων πλησίον τοῦ τὴν μητέρα του, καὶ βλέπων τὰς διαφόρους θέσεις διερχομένας ἐμπρὸς τοῦ, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἄλλον κόπον εἰμὴ ν' ἀνοίγῃ τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐκ Βορῶ εἶχον ἀναχωρήσει πρὸ ἐνὸς μηνός, καὶ ἀναπλεύσαντες τὴν Γαρόννην, εἶχον εἰσέλθει εἰς τὴν Μεσημβρινὴν διώρυγα· δι' αὐτῆς δὲ προὔπιθεντο νὰ φθάσωσιν εἰς τὰς λίμνας καὶ τὰς διώρυγας αἰτίνες παρατείνουσι τὴν Μεσόγειον, νὰ προσαναβῶσιν ἔπειτα τὸν Ῥοδανὸν, μετὰ ταῦτα τὴν Σαώνην, ἀπ' αὐτῆς νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν Δίγηρα πλέοντες μέχρι Βριάρας, καὶ διὰ τῆς ὁμωνύμου διώρυγος νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν Σηκουάναν, ὃν νὰ παρακολουθήσωσι μέχρι Ῥουέν, καὶ ἐκεῖ νὰ ναυλώσωσι μέγα πλοῖον, ἐφ' οὗ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἐννοεῖται ὅτι πάσας ταύτας τὰς λεπτομερείας περὶ τῆς κυρίας Μίλλιγαν καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ τῆς δὲν τὰς ἔμαθον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς μου, ἀλλὰ κατόπιν καὶ βαθμυδὸν τὰς συνήνωσα δὲ ἐνταῦθα πρὸς εὐχερεστέραν κατάληψιν τῆς διηγήσεώς μου.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς μου τὸ μόνον δ' ἐγνώρισα ἦν δωμάτιον δ' μοι προσδιωρίσθη ἐπὶ τοῦ Κίρκου, ὡς ὀνομάζετο τὸ πλοῖον. Καὶ μικρὸν μὲν ἦτον, δὴ μὲτρα μὲν μῆκος ἔχον, ἐνὸς δὲ μέτρου πλάτος περίπου· ἀλλ' ἦτον ὠραιότατος ναυτικὸς κοιτῶν, ὃ θαυμασιώτερος ἂν ἐδύνατο νὰ ἐνερθεύῃ παιδικὴ φαντασία.

Τὰ ἐπιπλά του ὅλα συνίσταντο ἐκ μίας σκευοθήκης· ἡ σκευοθήκη ὅμως αὕτη ὁμοιάζε τὴν ἀν-εξάντλητον φιάλην τῶν θαυματοποιῶν, ἥτις τόσα πράγματα περιέχει. Τὸ κάλυμμα τῆς σκευοθήκης δὲν ἦτον στερεόν, ἀλλὰ κινητὸν, καὶ ἐγείρων αὐτὸ, εὕρισκον ὑποκάτω πλήρη κλίνην, στρώμα, προσκεφάλαιον, πέπλωμα. Ἐννοεῖται ὅτι πλατεῖα δὲν ἦτον αὕτη ἡ κλίνη, ἦτον ὅμως ἱκανὴ ὥστε νὰ κοιμῶμαι ἄριστα εἰς αὐτήν. Ὑπὸ τὴν κλίνην δὲ ταύτην ὑπῆρχε συρτάριον περιέχον ὅλα τ' ἀναγκαῖα πρὸς ἐνδυμασίαν· ὑπ' αὐτὸ δ' ὑπῆρχε καὶ δεύτερον, διηρημένον εἰς διαφόρους θέσεις πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν λευκῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐνδυμάτων. Τράπεζαι, σκαμνία, δὲν ὑπῆρχον, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῶν σχῆμα· ἀλλ' εἰς τὸν τοῖχον, παρὰ τὴν κεφαλὴν τῆς κλίνης, μικρὰ σάνις καταβι-

βαζομένη ἀπετέλει τράπεζαν, καὶ παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἄλλη ἀπετέλει σκαμνίον.

Μικρὰ ὅπῃ εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ πλοίου, κλειομένη διὰ στρογγύλης ὑέλου, ἐδίδε φῶς καὶ ἀέρα εἰς τὸν κοιτῶνα.

Ποτὲ δὲν εἶχον ἰδεῖ κατοικίαν τόσον ὠραίαν καὶ τόσον καθάρειαν. Ὅλον τὸ ἐντὸς κατεῖχτο ὑπὸ στανιδώματος ἐξ ἐλάτης ἐστιλνωμένου, καὶ τὸ ἔδαφος ἦν ἐστρωμένον δι' ὑφάσματος κηρωτοῦ, ἔχοντος μέλανα καὶ λευκὰ πλαίσια.

Ἀλλὰ δὲν ἐτέρποντο μόνον οἱ ὀφθαλμοί μου.

Ὅτε, ἐξαλλάξας, ἐξηπλώθην εἰς τὴν κλίνην μου, ἡσθάνθην αἰσθημα εὐάρεστον ἕως τότε ἀγνωστον εἰς ἐμέ. Τότε κατὰ πρόωτον περιέβαλλον τὸ σῶμά μου σινδόνια, ὧν ἡ ἐπαφὴ τὸ νύχαρίσκει ἀντὶ νὰ τὸ ξέῃ ὀδυνηρῶς. Παρὰ τῇ μάνῃ Βαρβερίνα ἐκοιμώμην εἰς σινδόνια καννάβως χονδρὰ καὶ σκληρὰ· μετὰ δὲ τοῦ Βιτάλην ἐκοιμώμην ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χωρὶς σινδονίων, εἰς τὸ ἄχυρον ἢ τὸ χόρτον· καὶ ὅταν μᾶς ἐδίδον σινδόνια εἰς τὰ ξενοδοχεῖα, ἦσαν σχεδὸν πάντοτε τοιαῦτα, ὥστε ἐπροτιμῶμεν τὰ ἄχυρα. Πόσον λεπτὰ ἦσαν αὐτὰ εἰς τὸ πλοῖον, καὶ πῶς ἐτυλιττόμην εἰς αὐτὰ! Πῶς ἦσαν μαλακὰ, καὶ πῶς εὐωδίαζον! Καὶ τὸ στρώμα, πόσον παχύτερον τῶν φύλλων τῆς πεύκης ὅπου εἶχον κοιμηθῇ τὴν προτεραίαν! Ἡ σιωπὴ τῆς νυκτὸς δὲν ἦτον πλέον ἐπιφοβος, τὰ σκότῃ δὲν εἶχον κατοίκους, καὶ βλέπων τὰ ἄστρα διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ κοιτῶνός μου, τὰ ἤκουον νὰ μοι ἀποτείνωσι λέξεις ἐλπίδα ἐμπνεούσας καὶ θάρρος.

Ἀλλ' ὅσον εὐφροσύνως καὶ ἂν ἐκείμην εἰς τὴν κλίνην ταύτην, ἡγέρθην ὅμως ἄμα ἡ αὐγὴ διεγέλα, διότι ἤμην ἐμφροντισ περὶ τῶν ἡθοποιῶν μου, πῶς διενυκτέρευσαν καὶ αὐτοί.

Τοὺς εὗρον δὲ πάντας εἰς τὴν θέσιν εἰς ἣν τοὺς εἶχον ἐναποθέσει ἀφ' ἐσπέρας, καὶ κοιμώμενους ὡς ἂν τὸ πλοῖον ἦτον πρὸ μηνῶν ἢ σταθερὰ κατοικία των. Ἀμα δ' ἐπλησίασα, οἱ κύνες μου ἀνεπήδησαν πρόωτοι, καὶ ἤλθον χαρμωσύνως νὰ μοι ζητήσωσι τὴν πρωϊνὴν των θωπέειαν· μόνος δὲ ὁ Καρδούλης, καίτοι ἔχων τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν ἡμιανοιγμένον, δὲν ἐκινήθη, ἀλλ' ἤρχισε νὰ ῥέγῃ στεντόρειον.

Πολὺς κόπος δὲν μ' ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἐννοήσω τί τοῦτο ἐσήμαινε. Ὁ κύριος Καρδούλης, ὃν ἐκ χαρακτῆρος ὑπερβολικῶς μυιέγγικτος, δυσήρεστετο εὐκόλως, καὶ ἄπαξ δυσαρεστηθεὶς, ἐκότει ἐπὶ μακρόν. Εἰς τὴν παρούσαν δὲ περιστάσιν ὠργίζετο, διότι δὲν τὸν εἶχον συμπαράλαβει εἰς τὸν κοιτῶνά μου, καὶ μοι ἀπεδείκνυσεν τὴν μὴνίν του διὰ τοῦτου τοῦ ὕπνου τοῦ προσποιητοῦ.

Δὲν ἐδυνάμην νὰ τῷ ἐξηγήσω τοὺς λόγους δι' οὓς, πρὸς πλείστην μου δυσαρέσκειαν, ἤμην ἡναγκασμένος νὰ τὸν ἀφήσω εἰς τὸ κατὰστρωμα, καὶ συναισθανόμενος ὅτι, κατὰ τὸ φαινόμενον

κᾶν, ἐγὼ εἶχον ἄδικον, τὸν ἔλαβον εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ἵνα διὰ τινων περιποιήσεων τῷ ἀποδείξω τὴν λύπην μου.

Κατ' ἀρχὰς ἐπέμεινε ὀργιζόμενος· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, εὐκαμπτον ἔχων τὴν φρένα, τὴν μετέφερεν εἰς ἄλλας σκέψεις, καὶ διὰ σχημάτων μοι ἐξέφρασεν ὅτι ἂν ἤθελον ν' ἀποβῶ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ νὰ περιπατήσω, ἴσως θὰ μ' ἐσυγχώρει.

Ὁ ναύτης δὲν εἶχον ἰδεῖ τὴν προτεραίαν εἰς τὸ πηδάλιον εἶχεν ἤδη ἐξυπνήσει, καὶ ἐκαθάριζε τὸ κατὰστρωμα. Οὗτος εὐηρεστήθη νὰ θέσῃ τὴν σανίδα ἥτις μοι ἐχρησίμωσεν εἰς γέφυραν, καὶ κατέβην εἰς τὴν πεδιάδα μετὰ τοῦ θιάσου μου.

Ἐκεῖ ἡρχίσασμεν νὰ παίζωμεν, οἱ κύνες μου, ὁ Καρδούλης καὶ ἐγὼ, νὰ τρέχωμεν, νὰ πηδῶμεν χάνδακας, ν' ἀναβαίνωμεν εἰς τὰ δένδρα, καὶ οὕτω παρῆλθεν ὁ καιρὸς ταχέως. Ἐπομένως ὅτε ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ πλοῖον, οἱ ἵπποι ἦσαν ἤδη ἐξευγμένοι, καὶ ἔμενον προσδεδεμένοι εἰς κορμὸν λεύκης ἐπὶ τῆς παροχθίου ὁδοῦ, περιμένοντες νὰ τοῖς δοθῇ τὸ σημεῖον διὰ μάλιστα ἵνα ἀναχωρήσωσι.

Ἐπέβην λοιπὸν ἀμέσως, καὶ μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἐλύθη τὸ ἀπόγειον σχοινίον, τὸ προσδέον τὸ σκάφος εἰς τὴν ὄχθην, ὁ ναύτης κατέλαβε τὴν θέσιν του παρὰ τὸ πηδάλιον, ὁ ῥυμουλκὸς ἵππευσεν, ἡ τροχαλία δι' ἧς τὸ ῥύγμα διήρχετο ἔτριξε, καὶ ἐκινήσαμεν.

Τί ἡδονὴ νὰ πλέωμεν! Οἱ ἵπποι ἔτρεχον εἰς τὸν παρόχθιον δρόμον, καὶ ἡμεῖς ἡσύχως ὠλισθαίνομεν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, χωρὶς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ αἰσθανώμεθα ὅτι κινούμεθα. Αἱ δύο κατὰφυτοι ὄχθαι ἐφευγον ὀπίσω ἡμῶν, καὶ ἄλλος δὲν ἤκούετο ἤχος πλὴν τοῦ ἐλαφροῦ φλοίσβου τῶν ὑδάτων ὡς ἡ τρόπισ τὰ διήρει, μίγνουμένου μετὰ τοῦ κρότου τῶν κωδωνίσκων, οἵτινες ἐκρέμαντο εἰς τῶν ἵππων τὸν τράχηλον.

Οὕτως ἐπροχωροῦμεν, καὶ ἐγὼ, εἰς τοῦ πλοίου τὸ πλευρὸν ἐρειδόμενος, ἔβλεπον τὰς λεύκας, ὧν αἱ ῥίζαι ἐκρύπτοντο εἰς τὰ χλωρὰ χόρτα, καὶ αἰτίνες ὑπερηφάνως ἴσταντο, σείουσαι εἰς τὴν ἡσυχον τῆς αὐγῆς ἀτμοσφαῖραν τ' ἀεικίνητα φύλλα των. Ἡ μακρὰ αὐτῶν σειρὰ, παρακολουθοῦσα τὴν ὄχθην, ἀπετέλει πράσινον πυκνὸν παραπέτασμα, παρακωλύον τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, καὶ μόνον ἐπιτρέπον νὰ φθάσῃ μέχρις ἡμῶν γλυκὺ φῶς, ὑπὸ τῶν κλάδων ἐξασθενούμενον.

Εἷς τινὰς θέσεις τὸ ὕδωρ ἐφαίνετο ἐντελὲς μέλαν, ὡς ἂν ἐκάλυπτεν ἀχανεῖς ἀβύσσους· ἀλλ' ὅσον δὲ πάλιν ἐξετείνετο διαφανέστατον, καὶ δι' αὐτοῦ ἐφαίνοντο τοῦ πυθμένος στιλπνὰ τὰ χαλίκια καὶ παχεῖα ἢ πόη.

Ἡμῖν δὲ βεβυθισμένοι εἰς ταύτας τὰς θέας, ὅτε ὀπίσω μου ἤκουσα προφερόμενον τ' ὄνομά μου.

Ἐστράφην δ' ὁμέσως, καὶ εἶδον ὅτι ἔφερον

τὸν Ἀρθούρ ἐπὶ τῆς σανίδος του, καὶ πλησίον του ἦτον ἡ μήτηρ του.

— Ἐκοιμήθης καλὰ; μ' ἠρώτησεν ὁ Ἀρθούρ. Καλῆτερα παρὰ εἰς τοὺς ἀγρούς;

Ἐπλησίασα δὲ τότε, καὶ ἀπεκρίθην, ζητῶν λέξεις ὅσον ἐδυνάμην εὐγενεστεράς, τὰς ὁποίας ἀπέτεινα εἰς τὴν μητέρα καὶ εἰς τὸ παιδίον.

— Καὶ τὰ κυνάρια; εἶπε.

Τότε τὰ ἐκραξα, αὐτὰ καὶ τὸν Καρδούλην, καὶ ἔφθασαν χαιρετίζοντα καὶ ὁ Καρδούλης μομφάζων, ὡς ὅτε προέβλεπεν ὅτι μέλλομεν νὰ παραστήσωμεν.

Ἀλλὰ περὶ παραστάσεως δὲν ἐπρόκειτο τὴν πρώταν ἐκείνην.

Ἡ κυρία Μίλλιγαν, τοποθετήσασα τὸν υἱὸν τῆς εἰς μέρος πεφυλαγμένον ἀπὸ τοῦ ἡλίου, εἶχε λάβει θέσιν πλησίον του.

— Φέρε τώρα, σὲ παρακαλῶ, ἀλλοῦ τοὺς κύνας καὶ τὸν πίθηκα, μοι εἶπεν. Ἐχομεν νὰ ἐργασθώμεν.

Καὶ ἔπραξα ὡς μοι εἶπε, μεταβάς μετὰ τῶν ζώων εἰς τὴν πρύμνην.

Καὶ τίς ἐργασία ἦτον δυνατὴ διὰ τὸν δυσυχῆ ἀσθενῆ ἐκεῖνον;

Εἶδον ὅτι ἡ μήτηρ του ἔλαβε βιβλίον εἰς τὰς χεῖρας, τὸ ἥνοιξε, καὶ ἤκουε τὸ μάθημα δ' ἐκεῖνος εἶχεν ἀποστηθίσει.

Ὁ Ἀρθούρ, εἰς τὴν σανίδα του ἡπλωμένος, ἔλεγεν ἐκ στήθους χωρὶς οὐδενὸς κινήματος.

Ἡ μάλλον ἐπροσπάθει νὰ λέγῃ, διότι ἐδίσταζε πολὺ, καὶ οὐτε τρεῖς λέξεις κατὰ σειράν δὲν ἔλεγε· πολλάκις δὲ καὶ αὐτὰς ὁρθῶς δὲν τὰς ἔλεγε.

Ἡ μήτηρ του ἐπροσπάθει νὰ τὸν διορθῶνῃ μεθ' ἡμερότητος, συγχρόνως ὅμως καὶ μετ' ἐπιμονῆς.

— Δὲν ἡξεύρετε τὸν μῦθόν σας, τῷ εἶπε.

Μοι ἐφάνη δὲ παράδοξον νὰ τὴν ἀκούσω νὰ λέγῃ ἡξεύρετε, διότι τότε ἀκόμη δὲν ἐγνώριζον ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ δὲν μεταχειρίζονται τὰ ἐνικά.

— Ὡ, μητέρα! εἶπεν ἐκεῖνος μετὰ φωνῆς περιλύπου.

— Περισσότερα λάθη κάμνετε σήμερον ἀπὸ χθές.

— Ἐπροσπάθησα νὰ μάθω.

— Ὅμως δὲν ἐμάθετε.

— Δὲν ἡμπόρεσα.

— Διχτί;

— Δὲν ἡξεύρω... διότι δὲν ἡμπόρεσα... Εἶμαι ἄρρωστος.

— Ἡ κεφαλὴ σας δὲν εἶναι ἄρρωστη. Δὲν θὰ τὸ ἐπιτρέψω ποτὲ νὰ μὴ μάθητε τίποτε, καὶ, ἐπὶ προφάσει ὅτι εἰσθε ἄρρωστος, νὰ μείνητε ἀμαθὴς δι' ὅλης σας τῆς ζωῆς.

Πολὺ αὐστηρὰ μοι ἐφαίνετο ἡ κυρία Μίλλιγαν. Ὡμίλει ὅμως ἀνευ ὀργῆς, καὶ φιλαστοργίαν ἐξέφραζεν ἡ φωνή της.

— Διατί μοι προξενείτε λύπην καὶ δὲν μαν-
θάνετε τὰ μαθήματά σας ;

— Μητέρα, δὲν ἤμπορῶ. Σὰς βεβαιῶ ὅτι δὲν
ἤμπορῶ.

Καὶ ὁ Ἀρθοῦρ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Ἄλλ' ἡ κυρία Μίλλιγαν δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὰ
δάκρυά του, εἰ καὶ ἐφαίνετο συγκινουμένη, βα-
θείως μάλιστα λυπομένη, ὡς τὸ ἔλεγε.

— Ἦθελον, ἐξηκολούθησε, νὰ σὰς ἀφήσω νὰ
παίξετε σήμερον τὸ πρῶτ' μετὰ τοῦ Ῥεμ' καὶ
τῶν κυναρίων του· ἀλλὰ δὲν θὰ παίξετε πρὶν
μάρητε τὸν μῦθον ἀπταιστώως.

Ταῦτα δὲ εἰπούσα, ἔδωκε τὸ βιβλίον εἰς τὸν
Ἀρθοῦρ, καὶ ἐπεριπάτησε τινὰ βήματα, ὡς ἂν
ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ πλοίου,
ἀφήνουσα τὸν Ἀρθοῦρ ἐπὶ τῆς σανίδος του.

Ἐκεῖνος δ' ἔκλαιε, καὶ ἐκ τῆς θέσεώς μου
ἤκουον τοὺς διακεκομμένους ὀλοφυμούς του.

Πῶς ἤμπορει ἡ κ. Μίλλιγαν νὰ ᾔδει τὸσον
αὐστηρὰ πρὸς τὸ ἀσθενὲς τοῦτο ὄν, ἐν ᾧ συγ-
χρόνως ἐφαίνετο ὅτι τὸσον περιπαθῶς τὸ ἡγά-
πα ; Ἄν δὲν ἐδύνατο νὰ μάθῃ τὸ μάθημά του,
δὲν ἦτον σφάλμα του, ἦτον βεβαίως σφάλμα
τῆς ἀσθενείας του.

Καὶ ἀνεχώρει χωρὶς νὰ τῷ εἰπῇ οὐδὲ μίαν λέ-
ξιν προσηνῇ.

Ἀλλὰ δὲν ἀνεχώρησεν· ἀντὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς
τὸ πλοῖον, ἐπανῆλθε πρὸς τὸν υἱόν της.

— Θέλετε νὰ δοκιμάσωμεν νὰ τὸ συμμελε-
τήσωμεν ; εἶπε.

— Ναί, ναί, μητέρα. Νὰ τὸ συμμελετήσωμεν.

Τότε καθίσασα πλησίον του, ἔλαβε πάλιν
τὸ βιβλίον, καὶ ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ βραδέως
τὸν μῦθον, ὅστις ἐπεγράφετο : Ὁ Λύκος καὶ
τὸ μικρὸν ἀρνίον. Κατόπιν της δ' ὁ Ἀρθοῦρ ἐ-
πανελάμβανε τὰς λέξεις καὶ τὰς φράσεις.

Ἀφ' οὗ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τρεῖς ἀνέ-
γνωσε τὸν μῦθον, ἔδωκε τὸ βιβλίον εἰς τὸν Ἀρ-
θοῦρ, καὶ τῷ εἶπε νὰ μελετήσῃ τὴν τῶρα καὶ μό-
νος του· ἔπειτα δ' εἰσῆλθεν εἰς τὰ κοῖλα τοῦ
σκάφους.

Ἦρχισε δ' ἀμέσως ὁ Ἀρθοῦρ ν' ἀναγινώσκῃ
τὸν μῦθόν του, καὶ ἐκ τῆς θέσεως ὅπου ἐκαθή-
μην τὸν ἔβλεπον κινουντα τὰ χεῖλη.

Προφανὲς ἦτον ὅτι εἰργάζετο, ὅτι ἐπεμελεῖτο.

Ἄλλ' ἡ ἐπιμέλεια αὕτη πολὺ δὲν διήρκεσε.
Μετ' ὀλίγον ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμούς ἀπὸ τοῦ βι-
βλίου του, τὰ χεῖλη του ἐκινουντο βραδύτε-
ρον, καὶ μέχρι τέλους ἔπαυσαν ἐντελῶς κινού-
μενα.

Δὲν ἀνεγίνωσκε πλέον, δὲν ἀπεστήθιζε.

Πλανώμενοι δ' ἔνθεν κάκεισε οἱ ὀφθαλμοί
του, ἀπῆντησαν τοὺς ἐμούς.

Διὰ τῆς χειρὸς τῷ ἐνεύσα, προτρέπων νὰ ἐ-
πανέλθῃ εἰς τὸ μάθημά του.

Μοὶ προσεμερίδιασε δὲ μετὰ γλυκύτητος, ὡς
λέγων μοι ὅτι μ'εὐχαριστεῖ διὰ τὴν προτροπὴν,

καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του προσηλώθησαν πάλιν εἰς
τὸ βιβλίον.

Μετ' ὀλίγον ὅμως πάλιν ἀπεσπάσθησαν ἀπ'
αὐτοῦ, καὶ ἐστρέφοντο ἀπὸ τῆς μιᾶς ὀχθῆς τῆς
διώρυγος εἰς τὴν ἄλλην.

Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἐμὲ δὲν ἀπέβλεπεν, ἤγερθην,
καὶ ἐλκυσάς οὕτω τὴν προσοχήν του, τῷ ἔδειξα
τὸ βιβλίον.

Τότε τὸ ἐπανελάβεν, ὀλίγον ὡς ἐντρεπόμενος.
Δυστυχῶς ὅμως μετὰ δύο λεπτά πτηνόν, τὸ
καλούμενον κολυμβίς, ταχὺ διαπτάν πρὸ τῆς
πρύμνης τοῦ πλοίου, ἀφῆκεν ὀπίσω του ὡς κυ-
ανὴν ἀκτῖνα.

Ὁ Ἀρθοῦρ ὕψωσε τὴν κεφαλὴν ὅπως τὸ πα-
ρακολουθήσῃ.

Ὅτε δ' ἔπαυσε φαινόμενον τὸ πτηνόν, ἐ-
στρεψε πρὸς ἐμὲ τὸ βλέμμα.

— Δὲν ἤμπορῶ, μοὶ εἶπεν, ὅμως θέλω.

Τότε τὸν ἐπλησίασα.

— Ὁ μῦθος αὐτὸς ὅμως, τῷ εἶπον, δὲν εἶ-
ναι τὸσον δύσκολος.

— Ὡ! ναί. Πολὺ δύσκολος ἐξ ἐναντίας.

— Μ' ἐφάνη εὐκολος. Ὅταν ἤκουον τὴν μη-
τέρα σου νὰ τὸν λέγῃ, νομίζω ὅτι τὸν ἔμαθον.

Τότε ἐμερίδιασεν ὡς ἀμφιβάλλον.

— Θέλεις νὰ σοὶ τὸν εἰπῶ ;

— Τί ματαίως ; Εἶναι ἀδύνατον.

— Ὅχι, διόλου· δὲν εἶναι ἀδύνατον. Θέλεις
νὰ δοκιμάσω ; Λάβε τὸ βιβλίον.

Τότε ἔλαβε τὸ βιβλίον, καὶ ἐγὼ ἤρχισα νὰ
λέγω τὸν μῦθον ἐκ στήθους. Τρεῖς ἢ τετράκις
μόνον εἶχε νὰ μὲ διορθώσῃ.

— Πῶς ! τὸν ἡξεύρεις ! ἀνέκραξε.

— Ὅχι πολὺ καλά. Τώρα ὅμως νομίζω ὅτι
ἤμπορῶ νὰ τὸν εἰπῶ χωρὶς σφάλματος.

— Πῶς ἔκαμες νὰ τὸν μάθῃς ;

— Ἦκουσα τὴν μητέρα σου ὅταν τὸν ἀνεγί-
νωσκεν, ἀλλὰ τὴν ἤκουσα μετὰ προσοχῆς, καὶ
χωρὶς νὰ βλέπω τί ἐγίνετο περίξ μου.

Τότε ἠρρυθρίασε καὶ ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλ-
μούς· ἀφ' οὗ δ' ἔμεινεν ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς αἰ-
σχυρόμενος,

— Ἐννοῶ, εἶπε, πῶς ἤκουες, καὶ θὰ προσ-
παθῶ ν' ἀκούω ὁμοίως· ἀλλὰ πῶς κατάρθωσες
νὰ ἐνθυμῆσαι ὅλας αὐτὰς τὰς λέξεις ; Εἰς τὴν
μνήμην μου περιπλέκονται ὅλοι.

Πῶς τὸ κατάρθωσα ; οὐδ' ἐγὼ τὸ ἤξευρον,
διότι δὲν τὸ ἐσκέφην. Ἐπροσπάθησα ὅμως νὰ
τῷ ἐξηγήσω ὅ,τι μοὶ ἐζήτει, καὶ πρῶτον νὰ τὸ
ἐννοήσω ἐγὼ ὁ ἴδιος.

— Περὶ τίνος πρόκειται εἰς τὸν μῦθον τοῦ-
τον ; εἶπον. Περὶ ἀρνίου. Συλλογίζομαι λοιπὸν
τὰ ἀρνία· ἔπειτα συλλογίζομαι τί κάμνουνσι. «Τὰ
ἀρνία ἦσαν ἀσφαλῆ εἰς τὴν μάνδραν των». Βλέπω
τὰ ἀρνία ἡπλωμένα εἰς τὴν μάνδραν των καὶ
κοιμώμενα, ἀφ' οὗ ἦσαν ἀσφαλῆ· καὶ ἀφ' οὗ τὰ
βλέπω, πλέον δὲν τὰ λησμονῶ.

— Ἀρίστα, εἶπε· τὰ βλέπω κ' ἐγώ. «Τὰ ἀρ-
νία ἦσαν ἀσφαλῆ εἰς τὴν μάνδραν των». Βλέπω
λευκὰ καὶ βλέπω μαῦρα. Βλέπω ἀρνία καὶ βλέπω
πρόβατα. Βλέπω καὶ τὴν μάνδραν. Ἔχει τρι-
γύρω φραγὴν.

— Λοιπὸν δὲν θὰ τὸ λησμονήσῃς πλέον ;

— Ὡ! ὄχι.

— Ποῖος φυλάττει πάντοτε σχεδὸν τὰ πρό-
βατα ;

— Τὰ σκυλία.

— Καὶ ὅταν δὲν ἔχουν ἀνάγκην νὰ φυλάτ-
τουν, διότι τ' ἀρνία εἶναι ἀσφαλῆ, τί κάμνουν
τότε ;

— Τίποτε δὲν ἔχουν νὰ κάμουν.

— Τότε λοιπὸν κοιμῶνται. Λέγομεν ἐπομέ-
ως· «τὰ σκυλία ἐκοιμῶντο».

— Ναί, ναί, πολὺ εὐκόλον εἶναι.

— Δὲν εἶναι ἀληθῶς πολὺ εὐκόλον ; Τώρα
ἂς ἰδῶμεν τὸ ἄλλο. Τίς ἄλλος, ἐκτὸς τῶν σκυ-
λίων, φυλάττει τὰ πρόβατα ;

— Ὁ βοσκός.

— Ἄν τ' ἀρνία εἶναι ἀσφαλῆ, ὁ βοσκὸς ἐρ-
γασίαν δὲν ἔχει. Πῶς λοιπὸν περνᾷ τὸν καιρὸν
του ;

— Παίζει τὸν αὐλόν.

— Τὸν βλέπεις ;

— Ναί.

— Ποῦ εἶναι ;

— Εἰς τὴν σκιάν μεγάλης πετελέας.

— Εἶναι μόνος ;

— Ὅχι· εἶναι μετ' ἄλλων ποιμένων γειτό-
νων του.

— Τότε λοιπὸν, ἂν βλέπῃς τὰ ἀρνία, τὴν
μάνδραν, τὰ σκυλία καὶ τὸν ποιμένα, δὲν ἤμ-
πορεῖς νὰ εἰπῇς ἀλανθᾶστως τὴν ἀρχὴν τοῦ μύ-
θου σου ;

— Νομίζω.

— Δοκίμασον.

Ἀκούων νὰ τῷ λέγω ταῦτα, καὶ νὰ τῷ ἐξηγῶ
πῶς ἐδύνατο εὐκόλως νὰ μάθῃ μάθημα φαινό-
μενον δύσκολον κατ' ἀρχάς, ὁ Ἀρθοῦρ μ' ἐκύπ-
ταζε μετὰ συγκινήσεως καὶ περιφοβῆς, ὡς ἂν δὲν
ἦτον βέβαιος περὶ τῆς ἀληθείας ὅσων τῷ ἔλε-
γον. Μετ' ὀλίγων λεπτῶν δισταγμὸν ὅμως ἀπε-
φάσισε.

— «Τὰ ἀρνία ἦσαν ἀσφαλῆ εἰς τὴν μάνδραν
των· τὰ σκυλία ἐκοιμῶντο, καὶ ὁ βοσκὸς εἰς τὴν
σκιάν μεγάλης πετελέας ἔπαιζε τὸν αὐλόν μετ'
ἄλλων ποιμένων γειτόνων του».

Τότε κτυπῶν τὰς χεῖράς του

— Τὸ ἡξεύρω, τὸ ἡξεύρω, ἀνέκραξε. Δὲν ἔ-
καμα κἀνὲν σφάλμα.

— Θέλεις νὰ μάθῃς καὶ ὅλον τὸν ἄλλον μῦ-
θον κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ;

— Ναί, ἂν μὲ βοηθήσῃς, εἶμαι βέβαιος ὅτι
θὰ τὸν μάθω. Ὡ! πόσῃν χαρὰν θὰ προξενήσω
εἰς τὴν μητέρα μου !

Καὶ ἤρχισε νὰ μανθάνῃ καὶ τὸν ἐπίλοιπον
μῦθον, ὡς εἶχε μάθει τὴν πρώτην φράσιν.

Μετὰ ἔν τεταρτον περίπου τὸν ἤξευρεν ἄριστα
καὶ τὸν ἐπανελάμβανεν ἀλανθᾶστως, ὅταν ἤλ-
θεν ἀπαρατηρήτως ὀπίσω ἡμῶν ἡ μήτηρ του.

Κατ' ἀρχάς δυσχερестήθη ἰδοῦσα ὅτι εἴμεθα
ἐπὶ τὸ αὐτὸ, διότι ἐνόμισεν ὅτι συνεπαίζομεν.
Ὁ Ἀρθοῦρ ὅμως δὲν τὴν ἀφῆκε νὰ εἰπῇ δύο
λέξεις.

— Τὸν ἡξεύρω, ἀνέκραξεν. Αὐτὸς μοὶ τὸν ἔ-
μαθεν.

Ἡ κ. Μίλλιγαν μ' ἐθεώρει ἐκπεπληγμένη,
καὶ θὰ μοὶ ἀπέτεινε βεβαίως ἐρωτήσεις, ὅτε ὁ
Ἀρθοῦρ, αὐθορμήτως καὶ χωρὶς νὰ ζητηθῇ, ἤρ-
χισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὸν Λύκος καὶ τὸ μι-
κρὸν ἀρνίον. Καὶ εἶπεν ὅλον τὸν μῦθον ἄνευ
δισταγμοῦ καὶ ἀπταιστώως, μετ' ἥθους περιχα-
ροῦς καὶ θριαμβευτικοῦ.

Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ἐγὼ ἐθεώ-
ρουν τὴν κ. Μίλλιγαν, καὶ εἶδον τὸ ὠραῖόν της
πρόσωπον περιλαμπόμενον ὑπὸ μειδιάματος· ἔ-
πειτα δὲ μοὶ ἐφάνη ὅτι τὰ βλέφαρά της ὑγράν-
θησαν. Ἐπειδὴ ὅμως τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐ-
κλινεν ἐπὶ τὸν υἱόν της καὶ τὸν περιέβαλε περι-
παθῶς διὰ τῶν δύο της βραχιόνων, δὲν ἡξεύρω
ἂν ἔκλαιε.

— Αἱ λέξεις, ἔλεγεν ὁ Ἀρθοῦρ, εἶναι ἀνόητοι·
δὲν σημαίνουν τίποτε· ἀλλὰ τὰ πράγματα τὰ
βλέπομεν, καὶ ὁ Ῥεμ'ς μοὶ ἔδειξε τὸν βοσκὸν καὶ
τὸν αὐλόν του. Ὅταν, μανθάνων τὸν μῦθον, ἤγει-
ρον τοὺς ὀφθαλμούς, δὲν ἐσυλλογίζουην ὅ,τι μὲ
περιεστοίχιζεν, ἀλλ' ἔβλεπον τὸν αὐλόν τοῦ βο-
σκοῦ, καὶ ἤκουον ποῖον σκοπὸν ἔπαιζε. Θέλεις
νὰ σοὶ ψάλλω τὸν σκοπὸν τοῦ βοσκοῦ ;

Καὶ ἔφαλεν ἀγγλιστὶ ἄσμα μελαγχολικόν.

Τὴν φορὰν ταύτην ἡ κ. Μίλλιγαν ἔκλαιεν ἀ-
ληθῶς, καὶ ὅταν ἐμακρύνθη, εἶδον τὰ δάκρυά της
εἰς τὰς παρειὰς τοῦ παιδίου της. Τότε ἐπλησί-
ασε πρὸς ἐμὲ, ἔλαβε τὴν χεῖρά μου, καὶ μοὶ
τὴν ἔθλιψε μετὰ τόσης γλυκύτητος, ὡς ἡσθάν-
θην ἐμαυτὸν λίαν συγκινημένον.

— Εἶσαι καλὸν παιδίον, μοὶ εἶπε.

Τὸ μικρὸν τοῦτο ἐπείσοδιον διηγῆθην διὰ μα-
κρῶν, ἵνα καταστήσω καταληπτὴν τὴν μετα-
βολὴν ἥτις ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπῆλθεν
εἰς τὴν θέσιν μου. Τὴν προτεραίαν εἶχον εἰσαχθῇ
εἰς τὸ πλοῖον ὡς ἐκθέτης ζώων περιέργων, ἵνα
ἐγὼ καὶ οἱ κύνες καὶ ὁ πίθηξ μου διασκεδάσω-
μεν ἀσθενὲς παιδίον. Τὸ μάθημα δὲ τοῦτο μ' ἐ-
χώρισεν ἀπὸ τῶν κυνῶν καὶ τοῦ πίθηκος, καὶ
ἔγινα ἤδη σύντροφος, φίλος σχεδόν.

Πρέπει δὲ νὰ εἰπῶ προσέτι, — ἀλλὰ τοῦτο
μετὰ ταῦτα μόνον τὸ ἔμαθον, — ὅτι ἡ κ. Μίλ-
λιγαν κατεθλίβετο βλέπουσα ὅτι ὁ υἱὸς της δὲν
ἐμάνθανεν, ἡ μάλλον δὲν ἐδύνατο νὰ μάθῃ τί-
ποτε. Ἄν καὶ ἦτον ἄρρωστος, ἤθελεν ὅμως νὰ
τὸν βλέπῃ νὰ ἐργάζεται· καὶ μάλιστα διότι ἡ

ἀσθένεια αὐτὴ ἐπρόκειτο νὰ ᾔηται μακρὰ, ἤθελεν ἀπὸ τοῦδε νὰ δώσῃ εἰς τὸ πνεῦμά του ἕξεις δι' ὧν νὰ ἐπανακτᾷ, διὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναρρώσεως, τὸν καιρὸν ὅσον ἡναγκάζετο νὰ μένῃ ἀργῶν.

Ὡς τότε πολὺ ὀλίγον εἶχεν ἐπιτύχει. Τὴν ἐργασίαν δὲν ἤρνετο ὁ Ἀρθοῦρ· δὲν εἶχεν ὅμως οὔτε προσοχὴν οὔτε ἐπιμέλειαν. Καὶ ἄνευ μὲν ἀντιστάσεως ἐλάμβανε τὸ βιβλίον, ὅτε ἡ μήτηρ του τῷ τὸ ἐδίδε, καὶ ἤνοιγε μάλιστα τὰς χεῖρας ἵνα τὸ λάβῃ, τὸ πνεῦμά του ὅμως δὲν τὸ ἤνοιγε, καὶ μηχανικῶς, ἀσυλλογίστως ἐπανελάμβανεν ὅπως δῆποτε, καὶ συνήθως ἀτελέστατα, τὰς λέξεις αἱ τῷ εἰσεβιάζον εἰς τὴν κεφαλὴν.

Τοῦτο προὔξενε βαθεῖαν λύπην εἰς τὴν μητέρα του ἀπελπιζομένην.

Τοῦτο ὅμως ἐπίσης μεγάλην χαρὰν τῇ προὔξενε ὅταν τὸν ἤκουσε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν μῦθον ὃν ἔμαθε μετ' ἐμοῦ εἰς διάστημα ἡμισείας ὥρας, ἐν ᾧ ἐκείνη εἰς πολλὰς ἡμέρας δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ τῷ τὸν ἐγγυράδιον εἰς τὴν μνήμην.

Ὅταν τὴν ἀναλογίζομαι τὰς ἡμέρας ἐκείνας ὅσας ἔζησα εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῆς κ. Μίλλιγαν καὶ τοῦ Ἀρθοῦρ, ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἦσαν αἱ καλῆτεραι τῆς παιδικῆς ἡλικίας μου.

Ὁ Ἀρθοῦρ εἶχε συλλάβει πρὸς ἐμὲ διακαῆ φιλίαν, καὶ τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἀπερὶσκέπτως, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν αὐτομάτου συμπαθείας, εἶχον συνειθίσει νὰ τὸν θεωρῶ ὡς ἀδελφόν. Ποτὲ εἰδὼς δὲν ὑπῆρχον μετὰ τῶν ἡμῶν· αὐτὸς ποτὲ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἐδίδε σημεῖον ὅτι ἡσθάνετο τῆς θέσεώς του τὴν ὑπεροχὴν· ἐγὼ ποτὲ τὴν ἐλαχίστην δὲν ἡσθάνομην δειλίαν, οὐδ' εἶχον καὶ τὴν συναίσθησιν ὅτι δυνατόν ἦτον νὰ δειλιάσω.

Τοῦτο προήρχετο βεβαίως ἐκ τῆς ἡλικίας μου καὶ ἐκ τῆς ἀγνοίας εἰς ἣν διετέλουν τῶν κατὰ τὸν βίον· ἀλλὰ προήρχετο συγχρόνως, καὶ κατὰ πολὺ, ἐκ τῆς ἀβοηθητικῆς καὶ τῆς ἀγαθότητος τῆς κ. Μίλλιγαν, ἥτις πολλάκις μοὶ ὠμίλει ὡς ἂν ἡμῖν παιδίον τῆς.

Πλὴν δὲ τούτου ἦτον δι' ἐμὲ ἡ ποταμοπλοῖα αὐτὴ πρᾶγμα θαυμάσιον. Ποτὲ οὐδὲ στιγμὴ πλήξεως ἢ ἀπαυδήσεως. Ἀπὸ τῆς αὐγῆς μέχρι τῆς ἐσπέρας πᾶσαι αἱ ὥραι ἡμῶν ἦσαν πλήρεις.

Ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῶν σιδηροδρόμων οὐδεὶς σχεδὸν ἐπισκέπτεται πλέον καὶ οὐδεὶς γνωρίζει τὴν Μεσημβρινὴν διώρυγα. Καὶ ὅμως εἶναι αὕτη ἐν τῶν περιέργων θαυμάτων τῆς Γαλλίας.

Ἀπὸ Βιλλεφράγκης τῆς Λαυραγαίας εἶχον μετὰ τῆς εἰς Αὐτγνονέτην, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰς Ναυρούσσας πέτρας, ὅπου ἰδρύεται τὸ μνημεῖον τοῦ κατασκευαστοῦ τῆς διώρυγας Ρικέτου, κατὰ τὴν ἀκροκόρυφον γραμμὴν τὴν διαιροῦσαν τοὺς ποταμούς τοὺς ῥέοντες πρὸς τὸν Ὀκεανὸν καὶ τοὺς πρὸς τὴν Μεσόγειον.

Μετὰ ταῦτα διεπλεύσαμεν τὴν Καστελνωδαρὴν, τὴν πάλιν τῶν μύλων, ἔπειτα τὴν με-

σαιωνικὴν Καρκασόνην, καὶ διὰ τῆς ὑδροδόκης τῶν Φουσερανῶν, διτάκεις μεταβάλλοντες ἀπὸ ὑδροθῆκης εἰς ὑδροθῆκην, κατέβημεν εἰς τὴν Βεζιέρην.

Ὅταν ἡ χώρα ἦτον θάλασσα, ἐπλέομεν μόνον ὀλίγας ὥρας τὴν ἡμέραν· ὅταν δὲ ἦτον μόνονος, ἐπροχωροῦμεν πολὺ ταχύτερον.

Περὶ τῆς διευθύνσεως καὶ τοῦ ἀπόπλου μας ἀπεφάσιζεν αὐτὴ ἡ ὁδός· διότι δὲν ἐστενοχωροῦμεθα ὑπ' οὐδενὸς ὅσα ἔχουσι νὰ προνοῶσι συνήθως οἱ ὁδοιπόροι· δὲν εἶχον νὰ μηχανώμεν τοὺς σταθμούς, ἵνα φθάνωμεν εἰς ξενοδοχεῖα ὅπου νὰ εἴμεθα βέβαιοι περὶ δείπνου καὶ καταλύματος.

Εἰς ὠρισμένης ὥρας τὸ δείπνον καὶ αἱ λοιπαὶ ἐστιάσεις ἡμῶν μᾶς παρετίθεντο ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, καὶ μετὰ τὴν τρώγοντες ἐβλέπομεν τὸ κινητὸν θέαμα τῶν δύο ὄχθων.

Ὅταν ὁ ἥλιος ἔδυε, κατελύομεν ὅπου ἡ ἐσπέρα μᾶς κατελάμβανε, καὶ ἐμένομεν ἐκεῖ ὥς οὐ πάλιν φέξῃ.

Πάντοτε κατ' οἶκον μένοντες, δὲν ἐγνωρίζομεν τὰς ἀργὰς τῆς ἐσπέρας ὥρας, αἵτινες εἰς τόσον μακρὰ καὶ τόσον πληκτικὰι πολλάκις διὰ τοὺς ὁδοιπόρους.

Δι' ἡμᾶς ἐξ ἐναντίας αἱ ἐσπεριναὶ αὐταὶ ὥραι ἦσαν πολὺ βραχεῖαι, καὶ ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου ἐπῆρχετο σχεδὸν πάντοτε ὅτε ἀκόμῃ δὲν εἶχον ὄρεξιν νὰ κοιμηθῶμεν.

Ἀφ' οὗ τὸ πλοῖον ἤραζεν, ἂν ὁ ἀὴρ ἦτον δροσερός, περιωριζόμεθα εἰς τὴν αἴθουσαν, ἀνῆπτομεν ὀλίγην φωτίαν διὰ ν' ἀποβάλωμεν τὴν ὑγρασίαν καὶ τὴν ὀμίχλην, ἐπιβλαθεῖς εἰς τὸν ἀσθενῆ, καὶ τότε ἔφερον τοὺς λύχνους, ὁ Ἀρθοῦρ ἐτοποθετεῖτο ἐμπρὸς τῆς τραπέζης, ἐγὼ ἐκαθήμην πλησίον του, καὶ ἡ κ. Μίλλιγαν μᾶς ἐδείκνυν εἰκόνας ἢ φωτογραφίας παριστώσας εἰκόνας. Καθὼς δὲ τὸ σκάφος ἐφ' οὗ ἐπλέομεν εἶχε κατασκευασθῇ διὰ τοῦτον τὸν πλοῦν εἰδικῶς, ὁμοίως καὶ τὰ βιβλία καὶ αἱ εἰκόνες εἶχον ἐκλεχθῇ δι' αὐτὴν τὴν ὁδοιπορίαν. Ὅταν δὲ ἡ ὥρα εἶχε ἡμῶν ἀπῆλθῃ, τότε ἤνοιγεν ἡ κυρία ἐν τῶν βιβλίων τούτων, καὶ μᾶς ἀνεγίνωσκε χωρίον τι εὐκατάληπτον δι' ἡμᾶς καὶ δυνάμενον νὰ μᾶς ἐνδιαφέρῃ· ἢ, κλείουσα λευκώματα καὶ βιβλία, μᾶς διηγείτο ἱστορικὰ διηγήματα καὶ παραδόσεις περὶ τῶν χωρῶν ὅπου ὠδοποροῦμεν. Ὁμίλει δ' ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς προσηλωμένους εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ υἱοῦ τῆς, καὶ ἀληθῶς συγκινητικὰ ἦσαν αἱ προσπάθειαι μεθ' ὧν ἠγωνίζετο νὰ ἐκφράξῃ ἰδέας καὶ νὰ εὕρῃ λέξεις εὐκόλως καταληπτὰς.

Ὅταν δ' αἱ ἐσπεριναὶ ἦσαν ὥραιαι, τότε εἶχον καὶ ἐγὼ τὸ ἐνεργὸν μέρος μου. Λαμβάνων τὴν ἀρπὰν μου, ἀπέβαινον εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ μακρυνόμενος ὀλίγον, ἐλάμβανον θέσιν ὀπίσω δένδρου κρύπτοντός με εἰς τὴν σκιάν του, καὶ ἐκεῖ ἐψά-

λον ὅλα τὰ ἄσματα, ἐπαίζον ὅλους τοὺς σκοπούς ὅσους ἤξευρον. Διὰ τὸν Ἀρθοῦρ ἦτον μεγάλη ἡδονὴ τοῦτο, τὸ ν' ἀκούῃ οὕτω τὴν μουσικὴν εἰς τὴν ἡρεμίαν τῆς νυκτός, χωρὶς νὰ βλέπῃ τίς παίζει. Πολλάκις μοὶ ἐφώναζεν «Ἀκόμῃ», καὶ τότε ἤρχιζον πάλιν ἐξ ἀρχῆς τὴν αὐτὴν μελωδίαν.

Γλυκὺς καὶ εὐτυχὴς βίος ἦτον ἐκεῖνος διὰ παιδα ὅστις, ὡς ἐγὼ, εἶχε κατ' ἀρχὰς ζῆσει εἰς τὴν καλύβην τῆς μάνας Βαρβερίνας, καὶ ἐκείνην ἐγκαταλείψας, παρηκολούθησεν εἰς τὰς λεωφόρους τὸν σινιὸρ Βιτάλην.

Πόση διαφορὰ μετὰ τῶν βραστῶν γεωμήλων τῆς πτωχῆς μου τροφῆς, καὶ τῶν καλῶν παραγεμιστῶν ζυμαρικῶν καὶ τῶν μελιπηκτῶν καὶ τῶν πλακούντων τῆς μαγειρίσσης τῆς κ. Μίλλιγαν!

Πόσον ἄλλοιαι αἱ μακρὰι πεζοδρομαί, εἰς τὴν βροχὴν, εἰς τὸν πλὸν, ὑπὸ τὸν καινόντα ἥλιον, κατόπιν τοῦ κυρίου μου, καὶ αὐτὴ ἡ περιδιάβασις καὶ ὁ ἀνετος πλοῦς!

Ἀλλὰ πρέπει ν' ἀποδώσω δικαιοσύνην εἰς ἑμαυτὸν ὁμολογῶν ὅτι μ' ἔτερπε μᾶλλον ἢ ἡθικὴ εὐτυχία τοῦ νέου μου βίου παρὰ αἱ ὑλικά αὐτοῦ ἀπολαύσεις.

Ναί, καλοὶ ἦσαν οἱ πλακοῦντες τῆς κ. Μίλλιγαν, καὶ λίαν εὐάρεστον ἦτο νὰ μὴ ἔχω νὰ ὑποφέρω πλέον ἐκ τῆς πείνης, τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους. Ἀλλὰ πόσον καλῆτερα, πόσον εὐχαριστότερα ἦσαν διὰ τὴν καρδίαν μου τὰ πληροῦντα αὐτὴν αἰσθήματα!

Δις εἶχον ἰδεῖ νὰ θαυσιώσω ἢ νὰ λυθῶσιν οἱ δεσμοὶ οἱ προσδεόντές με πρὸς τοὺς ἀνθρώπους οὓς ἠγάπων· τὸ πρῶτον, ὅταν μ' ἀπέσπασαν ἀπὸ τῆς μάνας Βαρβερίνας, τὸ δεύτερον, ὅτε ἐχωρίσθην ἀπὸ τοῦ Βιτάλη. Δις εὗρέθην μόνος εἰς τὸν κόσμον, ἄνευ βοηθείας, ἄνευ στηρίγματος, ἄνευ ἄλλου φίλου ἐκτὸς τῶν ζώων μου.

Ἀλλ' ἰδοὺ, ἐν τῇ μονώσει καὶ τῇ ἀμνηστῇ μου, ἀπῆντησα ἀγάπην, συμπάθειαν, καὶ ἡδυνήθην ν' ἀνταποκριθῶ καὶ ἐγὼ δι' ἀγάπης· ἀπῆντησα γυναῖκα ὡραίαν, κυρίαν ἀγαθὴν, προσήνη καὶ γλυκεῖαν, καὶ παιδίον τῆς ἡλικίας μου, προσφερόμενον πρὸς ἐμὲ ὡς ἂν ἦμην ἀδελφός του.

Ὅποια χαρὰ, ὅποια εὐδαιμονία διὰ καρδίαν ὡς τὴν ἐμὴν, ἥτις δι' ἀγάπην ἐδίψα!

Ποσάκις, βλέπων τὸν Ἀρθοῦρ ἐκτάδην κείμενον ἐπὶ τῆς σανίδος του, ὠχρὸν καὶ ἀσθενικόν, δὲν ἐζήλευον τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἐγὼ ὁ ὑγιὴς καὶ εὐρωστὸς!

Δὲν ἐφθόουν τὴν εὐζωίαν του, οὔτε τὰ βιβλία, οὔτε τὰ πολυτελῆ του παιγνίδια, οὔτε τὸ σκάφος εἰς ὃ ἐπλεον, ἀλλὰ τῆς μητρὸς του τὴν φιλοστοργίαν.

Πόσον εὐδαιμόνων πρέπει νὰ ἦτον οὕτως ἀγαπώμενος, ὅταν ἡ μήτηρ του δεκάκις, εἰκοσάκις τῆς ἡμέρας τὸν ἐνηγκαλίζετο, καὶ ὅταν καὶ ἐ-

κεῖνος ἐδύνατο ἐκ καρδίας νὰ ἐναγκαλίζεται τὴν μητέρα του, τὴν ὡραίαν ἐκείνην κυρίαν, ἥς ἐγὼ μολὶς ἐτόλμων νὰ ἐγγίσω τὴν χεῖρα, ὅταν μοὶ τὴν ἐξέτεινε.

Καὶ τότε ἀνελογίζομην μετὰ θλίψεως ὅτι ἐγὼ ποτὲ δὲν θὰ ἔχω μητέρα ἥτις νὰ μ' ἐναγκαλίζεται καὶ ἣν νὰ ἐναγκαλίζομαι. Ἴσως θὰ ἐβλεπον πάλιν ποτὲ τὴν μάναν Βαρβερίναν, καὶ τοῦτο θὰ μοὶ ἦτον εἰς μεγάλην χαρὰν· ἀλλὰ τώρα δὲν θὰ ἡμπόρουν πλέον νὰ τὴν ὀνομάσω ὡς ἄλλοτε μητέρα, διότι δὲν ἦτον μήτηρ μου.

Μόνος, θὰ ἔμενον πάντοτε μόνος!

Ὁ διαλογισμὸς οὗτος κῦζανεν ἐπὶ μᾶλλον τὴν χαρὰν μου διὰ τὴν ἀγάπην μεθ' ἧς ἡ κ. Μίλλιγαν καὶ ὁ Ἀρθοῦρ ἐφέροντο πρὸς ἐμὲ.

Μεγάλας ἀξιώσεις δὲν ἐδικαιούμην νὰ ἔχω ὡς πρὸς τὴν μερίδα τῆς εὐτυχίας ἣν ἡ ζωὴ μοὶ ὑπέσχετο, καὶ ἀφ' οὗ ποτὲ δὲν θὰ εἶχον οὔτε μητέρα, οὔτε ἀδελφόν, οὔτε οἰκογένειαν, ὥφειλον νὰ λογιζομαι εὐδαιμόνων ὅτι εὐρον φίλους.

Ὁφείλον νὰ λογιζομαι εὐδαιμόνων, καὶ ἐλογιζόμην τῷ ὄντι.

Ἀλλ' ὅσον γλυκεῖαι καὶ ἂν ἦσαν δι' ἐμὲ αἱ νέαι μου αὐταὶ ἕξεις, ἡναγκάσθην οὐχ ἥττον νὰ τὰς διακόψω αὐθις καὶ νὰ ἐπανέλθω εἰς τὰς παλαιάς.

[Ἐπεται συνέχεια]

Η ΔΙΑΤΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΟΘΑΡΔΟΥ

Πρὸ δύο περίπου μηνῶν ἀνήγγειλεν ὁ τηλεγράφος, καὶ μετ' αὐτὸν πᾶσαι σχεδὸν αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἐφημερίδες, μίαν τῶν ἐπιφανεστάτων νικῶν, ὅσας κατήγαγε τὸν αἰῶνα τοῦτον ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ βιομηχανία κατὰ τῆς ὕλης.

Τὴν δεκάτην ἐβδόμην (εἰκοστὴν ἐνάτην) Φεβρουαρίου, κατὰ τὴν ὥραν 11 καὶ 12 λεπτὰ πρὸ μεσημβρίας κατέπεσεν ὁ τελευταῖος ἐκ γρανίτου τοῖχος, ὅστις ἐχώριζεν ἐτι τοὺς ἀπὸ βορρᾶ συγχρόνως καὶ νότου ἐργαζομένους εἰς διάτρησιν τοῦ κολοσσαίου ὄρους τοῦ Ἀγίου Γοθάρδου, καὶ τὴν ἐκρηξὴν τῆς δυναμίτιδος, ἥτις ἤνοιγεν οὕτω νέαν διεθνὴ σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Ἰταλίας καὶ Ἑλβετίας, συνεκάλυψαν πάραυτα αἱ παταγώδεις ἀνευφημίαι τῶν εἰς τὰ σκοτεινὰ σπλάγχνα τοῦ ὄρους συναντηθέντων ἐργατῶν.

Καὶ τοι δὲ τὸ πάχος τοῦ ὑπολειπομένου καὶ ἐκατέρωθεν διατρυπωμένου τοῖχου δὲν ὑπερέβαινε τὸ 1, 40 μ., καὶ εὐλογος ὑπῆρχε φόβος ἐνδεχομένων δυστυχημάτων ἐνεκα τῆς ἐκρήξεως, οὐδὲν εὐτυχῶς συνέβη ἀπευκταῖον, καὶ ἀμιγῆς ἀπέμεινεν ἡ χαρὰ τῶν ἐναγκαλιζομένων ἀλλήλους ὑπονομευτῶν.

Ἀπὸ τοῦ 1857 ἥδη, ὅτε ἡ ἐπιτυχία τῆς ὑπὸ τὸ Mont-Cenis ἀνοικόμενης σύριγγος εἰς οὐδεμίαν πλέον ὑπέκειτο ἀμφιβολίαν, αἱ ἐλθε-

τικαί πολιτεία, κεντριζόμεναι ὑπὸ τῆς Γερμανίας, ἤρξαντο σκεπτόμεναι περὶ διατρήσεως τοῦ Ἀγίου Γοθάρδου, ὅπως, διὰ τῆς ἰδρύσεως νέας, συντομωτέρας καὶ ἥττον δαπανηρᾶς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἐνούσης τοῦς γερμανικοῦς, ἐλβετικούς καὶ ἰταλικούς σιδηροδρόμους, καταπολημῇ ἡ διὰ τῶν γαλλικῶν γραμμῶν ἐμπορικὴ συγκοινωνία τῆς βορείου καὶ δυτικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ἥτις τοσοῦτον εὐνοϊκῶς ἡνοίγετο διὰ τῆς ὑπονόμου τοῦ Mont-Cenis.

Μετὰ πολλὰς διασκέψεις καὶ συζητήσεις, μετὰ πολλοὺς δισταγμούς καὶ ἀμφιβολίας ἐξεδόθη τέλος τὸ ἔργον ἐν ἔτει 1869. Ἡ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν μηχανικῶν Beckh καὶ Gerwig προϋπολογισθεῖσα δαπάνη ἀνέβαινεν εἰς διακόσια ἑκατομμύρια φράγκων, ἀλλ' ἀπεδείχθη ταχέως ἀνεπαρκὴς εἰς πλήρη τοῦ ἔργου συντέλεσιν, καὶ συνεποσώθη, κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς τοῦ μηχανικοῦ Hellwig, εἰς τριακόσια περίπου ἑκατομμύρια. Τοῦ κολοσσιαίου τούτου ποσού τὰ μὲν δύο τρίτα σχεδὸν κατέβαλον κατ' ἀναλογίαν τὰ ἐνδιαφερόμενα κράτη, ἥτοι ἡ Γερμανία, ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Ἰταλία, τὸ δὲ ὑπόλοιπον συνελέχθη διὰ μετοχῶν.

Ἡ διάτρησις κατεκυρώθη διὰ μειοδοσίας εἰς τὸν διάσημον Γάλλον ἐργολάβον Favre, ὅστις δὲν ἠτύχησε νὰ ἴδῃ τὸ ἔργον του περαιωμένον, — ἀποθανὼν πρὸ ὀλίγων μηνῶν, — ἀντὶ 3,800 φράγκ. κατὰ μέτρον, ὑπολογισθέντος τοῦ ὅλου μήκους τῆς σύριγγος εἰς 14,920 μέτρα. Ἡρξισε δὲ συγχρόνως τὸ ἔργον ἀπὸ βορρᾶ καὶ μεσημβρίας τὸν Αὐγούστου τοῦ 1872, διευθυνομένον ἐκ τῆς ἰταλικῆς μὲν Ἑλβετίας ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ Bossi, ἐκ τῆς γερμανικῆς δὲ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ Stockalper, καὶ συνετελέσθη ἐντὸς ἑξ. περίπου μηνῶν, προχωροῦν, κατὰ μέσον ὄρον, ἐπτα ἑτῶν καὶ πέντε περίπου μέτρα τὴν ἡμέραν.

Μικρά τις παραβολὴ τῆς σύριγγος τοῦ Ἀγίου Γοθάρδου πρὸς τὴν τοῦ Mont Cenis καταδεικνύει πόσας ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν συνετέλεσε προόδους ἡ μηχανικὴ, καὶ παρέχει ὡς ἀναμφήριστον πλέον πόρισμα, ὅτι ἡ διάτρησις ὑπονόμων ἀνήκει τοῦ λοιποῦ εἰς τὰ δημόσια ἐκεῖνα ἔργα, ἅτινα καὶ οἰκονομικῶς καὶ ταχέως δύναται νὰ ἐκτελεσθῶσιν.

Ἡ σύριγξ τοῦ Mont-Cenis ἔχει μῆκος 12,000 μέτρων καὶ ἀπῆλθε δεκατρίων ἐτῶν ἐργασίαν εἰς διάτρησιν αὐτῆς. ἡ δὲ τοῦ Ἀγίου Γοθάρδου, τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς καὶ ἐκείνη ἔχουσα διαστάσεις, κατὰ πλάτος καὶ ὕψος, ἔχει, ὡς προείπομεν, μῆκος 14,920 μέτρων, καὶ διετρήθη ἐν διαστήματι ἐπτα ἑτῶν καὶ πέντε μηνῶν. καίτοι δὲ μακροτέρα, ἀπῆλθεν εἰς διάτρησιν αὐτῆς δαπάνην ὀλιγωτέραν κατὰ 30 περίπου τοῖς ἑκατόν. Καὶ κατ' ἐκείνην μὲν τὴν σύριγγα ἡ παραλλαγή τῶν ἀξόνων τῶν ἀπὸ δυσμῶν συγ-

χρόνως καὶ ἀνατολῶν ἀνοιγομένων ὑπογείων στοῶν ὑπῆρξε 40 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου κατὰ τὴν σύμπτωσιν αὐτῶν, καὶ 60 περίπου ἑκατοστῶν ἡ διαφορὰ τοῦ ἐδάφους τῶν κατὰ ταύτην δὲ 20 μὲν ἑκατοστῶν ἦτο ἡ πλαγία τῶν ἀξόνων παραλλαγή, καὶ 10 μόνον ἡ ὀριζόντιος τοῦ ἐδάφους διαφορὰ. Ἐν τῇ ὑπογείῳ σύριγγι τῶν γαλλοῖταλικῶν Ἀλπεων τὰ ἐντὸς αὐτῆς ἀπὸ τῶν ῥωγμῶν τοῦ ὄρους διηλούμενα ὕδατα ὑπελογίσθησαν εἰς μίαν περίπου λίτραν κατὰ δευτερόλεπτον. ἐν δὲ τῇ ὑπονόμῳ τοῦ Ἀγίου Γοθάρδου, πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἀϊρόλου, ἔφθασαν εἰς 230 λίτρας κατὰ δευτερόλεπτον, ἥτοι εἰς ὀκτακοσίας εἰκοσιοκτὼ χιλιάδας λίτρων καθ' ὥραν.

Ἡ σύριγξ, ὡς γνωστόν, ἡνοίχθη μεταξὺ τοῦ χωρίου Goeschenen πρὸς βορρᾶν, καὶ τοῦ Αἰρόλου πρὸς μεσημβρίαν, εἰς ὕψος 1109 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης πρὸς τὸ μέρος τῆς γερμανικῆς Ἑλβετίας καὶ 1145 μέτρων πρὸς τὴν Ἰταλίαν. Ἐφθασε δὲ τὸ μέγιστον τοῦ ὑπογείου δρόμου ὕψος, περὶ τὸ κέντρον τῆς σύριγγος, εἰς 1152 μέτρα.

Ἡ ὀλικὴ ποσότης τοῦ ἐξορυχθέντος καὶ μετατοπισθέντος βράχου συνεποσώθη εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας κυβικῶν μέτρων, ἐδαπανήθησαν δὲ πρὸς τοῦτο πεντακόσιαι χιλιάδες χιλιογράμμων δυναμίτιδος, παρασκευαζομένης ἐν εἰδικοῖς ἐργοστασίοις, ἅτινα εἶχον ἐπὶ τούτῳ ἰδρυθῇ παρὰ τὰς λίμνας τῆς Λυκέρνης καὶ τοῦ Λουγάνου, καὶ ὧν πολλὰ πολλάκις ἀνετινάχθησαν ὑπὸ ἐκρήξεων εἰς τὸν ἀέρα.

Τὰ μηχανικὰ μέσα δι' ὧν ἐξετελέσθη ἡ διόρυξις τῆς καταπληκτικῆς ταύτης ὑπονόμου, ἦν ἐν διαστήματι ἡμισείας ὅλης ὥρας θέλει διατρέχει ἡ ἀτμάμαξα μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη, εἶνε ὅμοια περίπου πρὸς τὰ ἐφαρμοσθέντα κατὰ τὴν διάτρησιν τοῦ Mont-Cenis.

Ἵδραυλικοὶ κολοσσιαῖοι κινητήρες, ἐνεργοῦντες διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ἐπὶ τούτῳ χρησιμοποιοιθέντων ῥευμάτων τοῦ ποταμοῦ, ὅστις ἐκείθεν μὲν τοῦ Ἀγίου Γοθάρδου καλεῖται Reuss ἐντεῦθεν δὲ Ticino, συνεπύκνουν τὸν ἀέρα ὑπὸ πίεσιν ὀκτὼ ἀτμοσφαιρῶν ἐντὸς μεγάλων ἀποδοχέων. Ὁ συμπεπιεσμένος οὗτος ἀήρ διωχεύετο διὰ σιδηρῶν σωλῆνων εἰς ἑκατέραν τῶν δύο ὑπογείων στοῶν, ὅπου ἐχρησίμευσεν ἐν πρώτοις μὲν εἰς κίνησιν τῶν διατρητικῶν μηχανῶν, εἶτα δὲ εἰς ἀνανέωσιν τοῦ ὑπὸ τῶν ἐργατῶν ἀναπνεομένου ἀέρος. Τὰ διατρητικὰ δὲ ταῦτα μηχανουργήματα, ἅτινα τὸ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ὅποια τὰ ὑπὸ τοῦ Sommeiller ἐφευρεθέντα, ἐτελειοποιήθησαν δὲ βαθμυδὸν κατὰ τὰς βελτιώσεις τοῦ Ἀγγλου Ingersoll καὶ τοῦ Γάλλου Lemonnier, ἐκίνουν ταῦτοχρόνως ἱκανὸν ἀ-

ριθμὸν λογγῶν ἥτοι ἐμβόλων, ἅτινα ἐν διαστήματι δύο ὥρῶν ἠνοίγον ἐντὸς τοῦ καθέτου γρανιτικοῦ τοίχου 70 περίπου ὁπᾶς, ἐχούσας βάθος μὲν 80 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, διάμετρον δὲ 4 ἢ 5 ἑκατοστῶν. Εἰς τὸν πυθμένα τῶν ὁπῶν ἐκείνων ἐτίθεντο φυσίγγια ἐκ δυναμίτιδος, ἅτινα ἀναπτόμενα προὔξουν ἐκρηξίν φοβεράν, θρυμματίζουσιν τὸν βράχον.

Τοιοῦτῳ τρόπῳ διετρήθη ὁ κολοσσιαῖος ἐκεῖνος ὄγκος!

Καὶ τοι, ὡς προείπομεν, ὁ εἰς τὰς ὑπογείους στοὰς τοῦ Αἰρόλου καὶ τοῦ Goeschenen εἰσαγόμενος συμπεπυκνωμένος ἀήρ ἐχρησίμευσεν καὶ εἰς ἀερισμὸν τῆς σύριγγος, οὐχ ἥττον ἢ θερμocrασία τῶν μακρῶν ἐκείνων ὑπονόμων ἐφθανε πολλάκις τοὺς 35 βαθμούς, ἡ δὲ ὑγρὰ καὶ πνιγρὰ θερμότης ἦτο τοιαύτη, ὥστε μὲν ἀντεῖχον εἰς αὐτὴν οἱ ἐργάται. Οὕτω δὲ ἐκ τῶν 250 περίπου ἀνθρωπίνων θυμάτων, ἅτινα κατεβρόχθισε τὸ κυκλώπειον ἐκεῖνο ἔργον, τὰ πλεῖστα ὑπῆρξαν θύματα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ἀσφυξίας.

Ἀντὶ τῶν διακοσίων πεντήκοντα τούτων πτωμάτων, ἅτινα ἐξήχθησαν ἐκ τῶν ὑπονόμων τοῦ Ἀγίου Γοθάρδου, παρήγαγον αὐται—σημειωτέον—καὶ μίαν νεαράν ὑπαρξίν. Καθ' ἡ γράφουσιν ἐσχάτως εἰς τοὺς Καίρους τοῦ Λονδίνου, ἡ σύζυγος ἐνὸς τῶν ἐργατῶν, πορευθεῖσα εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ συζύγου τῆς, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀποπερατώσεως τῆς σύριγγος, κατελήφθη αἴφνης ἐν μέσῳ τοῦ ὀλισθηροῦ ἐκείνου σκότους ὑπὸ τῶν ὀδίνων τοῦ τοκετοῦ, καὶ ἔτεκε—τῇ βοηθείᾳ τῶν παρισταμένων ἐργατῶν,—ἄρρεν βρέφος.

Ἐκ τῶν περιγραφῶν τῆς συνετελεσθείσης σύριγγος, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν νεωστὶ διὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων, περιεργόταται πασῶν εἶνε ἀναντιρρήτως αἱ πρὸς τὸν Νέον Ἑλεῦθερον Τύπον τῆς Βιέννης ἐπιστολαὶ τοῦ ἀνταποκριτοῦ τοῦ K. Wyls, αὐτόπτου μάρτυρος τῆς διατρήσεως τοῦ τελευταίου γρανιτικοῦ τοίχου, ὅστις συνετρίβη ὑπὸ τῆς δυναμίτιδος τὴν δεκάτην ἐβδόμην Φεβρουαρίου.

Χάριν τῶν ἀναγνώστων τῆς Ἑστίας μεταφέρωμεν κατωτέρω τὰς ἀξιολογώτερας περιγραφὰς τῶν ἐπιστολῶν τοῦ K. Wyls, τινὰς μὲν μεταφράζοντες, ἄλλας δὲ ἀπλῶς συνοψίζοντες.

«Χθὲς τὸ πρῶτον (14 | 26 Φεβρουαρίου), γράφει οὗτος ἐν τῇ πρώτῃ του ἐπιστολῇ, διέδραμον τὴν σύριγγα, καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην αἰσθάνομαι ἀπειρὸν εὐχαρίστησιν... ὅτι ἐξῆλθον καὶ πάλιν αἰσίως τῆς ὑπονόμου. Ὅταν τις, ἀδιὰ βροχα φορῶν ὑποδήματα καὶ μάλλινον ἀναβεβλημένος χιτῶνα, εἰσέλθῃ εἰς τὴν σύριγγα ἐπὶ τῆς διὰ πεπυκνωμένου ἀέρος ἐλαυνομένης μηχαν-

νῆς, τὸ πρᾶγμα ἐν ἀρχῇ δὲν εἶνε πολὺ δυσάρεστον. Τὴν πρώτην ὁμῶς κακὴν ἐντύπωσιν αἰσθάνεται τις, ὅταν φθάσῃ εἰς τὴν καλουμένην Κακὴν θέσιν, ὅπου, μὴ δυναμένης πλέον τῆς μηχανῆς νὰ προχωρήσῃ, ἕνεκα τῶν φρασσόντων τὴν ὑπόνομον ἱκνωμάτων, ἀναγκάζεται νὰ πορευθῇ πεζὸς διὰ τοῦ πηλοῦ καὶ τῶν ὑδάτων.

»Εἰς ἀπόστασιν 2600 μέτρων ἀπὸ τῆς εἰσόδου μοι ἔδειξεν ὁ ὀδηγός μου τὸ μέρος, ὅπου τὴν 19 Ἰουλίου π. ἔ. ἐξέπνευσε τὴν γενναίαν αὐτοῦ ψυχὴν ὁ μεγαλοφυὴς τοῦ ἔργου διευθυντής, ὁ ἀτυχὴς Favre.

»Μετ' ὀλίγον ἀναλαμβάνει ἡμᾶς δευτέρα μηχανὴ καὶ μᾶς φέρει εἰς τὴν χώραν τοῦ ἰδρώτος. Πάντες ἐκεῖ σταζοῦσιν ἰδρώτα. Ἰδρώνουσιν οἱ ἐργάται, οἱ ἡμίγυμνοι σφυρηλατοῦντες τοὺς τοίχους· ἰδρώνει ὁ τῆς μηχανῆς ὀδηγός, οὗτινος βρέχει ὁ ἰδρὼς τὸ μέλαν τεμάχιον ἄρτου, ὅπερ φέρει εἰς τὸ στόμα· ἰδρώνει ὁ πυροτέχνης, ὅστις φέρων ἐπ' ὤμων κιβώτιον πλήρες δυναμίτιδος, βαδίζει πρὸς τοὺς μυχοὺς τῆς ὑπονόμου.

»Ἡ μηχανὴ συρίζει ἀδιακόπως· οἱ ἐργάται συρίζουσιν ἐπίσης ἐνθεν καὶ ἐθεν, ψάλλουσι καὶ φωνάζουσιν· ὁ πνιγμός τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ ἡ δυσωδία καθίστανται ἐπὶ μᾶλλον ἀνυπόφοροι· πάντα δὲ κύκλῳ φωτίζονται φανταστικῶς ὑπὸ τοῦ τρομώδους φέγγους τῶν λύχνων, ὧν καὶ ἡμῶν ἕκαστος κρατεῖ ἀνὰ ἓνα. Τὸ ἀσταθὲς ἐκεῖνο φῶς ἐπιλάμπει ἀμυδρὸν καὶ τρέμον τὰ ὠχρὰ πρόσωπα, τὰ κατησβολωμένα σώματα, τὴν παρελάνουσιν μηχανὴν καὶ τὴν μακρὰν μελανὴν τῆς ἀεροδόχην, τοὺς πνευστιῶντας ἵππους καὶ τὰ μαῦρα τῶν βράχων τοιχώματα... Ὁ ἀνθρωπὸς ἐνταῦθα οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ δίπους διατρητικὴ μηχανή. Ἡ δὲ ἐργασία δὲν εἶνε εἰρηνικὴ τις καὶ φίλη θεότης, ἀλλὰ βρυχώμενος, συρίζων, πνευστιῶν καὶ δυσώδης δαίμων!

»Προσοχή! Ἐκρήξεως βροντῇ ἀκούεται ἀπὸ τῶν μυχῶν τῆς σύριγγος, ἀντηχοῦσα ὡς μακρυνὸς τηλεβόλου κρότος. Μετὰ μικρὸν δὲ παύονται καὶ ἄλλοι πρὸ ἡμῶν πυροτέχναι, φέροντες ἕκαστος ἀνὰ δέκα καὶ δώδεκα χιλιόγραμμα δυναμίτιδος ἐντὸς τοῦ κιβωτίου τῶν. Ἐν καὶ μόνον ἐνὸς ἑξ. αὐτῶν ὀλίσθημα, καὶ οὐδεὶς θὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ μᾶς θάψῃ, διότι οὐδὲ εἰς κἂν δάκτυλος κυβικός θὰ εὑρεθῇ ἐκ τῆς σαρκὸς ἡμῶν καὶ τῶν ὀστέων.

»Μετ' ὀλίγον κατελίπομεν καὶ τὴν δευτέραν μηχανήν, καὶ προῦχωρήσαμεν ἐφ' ἱκανὸν πεζοί. Ἡ ἡθικὴ ἡμῶν κατάστασις εἶνε οἰκτρά. Ἀλλ' εὐτυχῶς ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέρος, ὅπου ὁ ὑπόγειος ἀεραγωγὸς ἐκπέμπει δροσερὸν συμπεπυκνωμένον ἀέρα, καὶ ἀναψύχει κάπως τὰ πέριξ. ... Ἐργάται τινὲς κάθονται κύκλῳ ἐπὶ ὑγρῶν καὶ μεστῶν ἀσβόλης σανίδων. Σιωπηλοὶ πάντες, στηρίζουσι τοὺς γυμνοὺς καὶ περιόρτους ἐξ ἰδρώτος βραχιόνάς τῶν ἐπὶ τῶν γονάτων, κύ-

πτουσι τὰς κεφαλὰς καὶ βλέπουσι κατηφείς πρὸς τὴν γῆν. Εἰς ἐξ αὐτῶν κεῖται χαμαί, ὡς οἱ ἐν τῷ μικρῷ Μουσείῳ τῆς Πομπηίας περιγυφτοὶ ἀσφυκτικοί.

«Εὐρισκόμεθα εἰς ἀπόστασιν 5600 μέτρων ἀπὸ τῆς εἰσόδου. Ἡ σύριγξ ἐνταῦθα δὲν ἔχει ἔτι εὐρυνηθῇ, καὶ οἱ ἐργάται κύπτουσιν ἐπὶ τῶν ἀποκομιζόντων τὰ χύματα ἀμαξίων, ἵνα μὴ προσκρούσῃ τὴν κεφαλὴν κατὰ τοῦ χαμηλοῦ θόλου. Ὁ καύσων ἐπιτείνεται, μάλιστα δὲ κάτορθῶ, στήριζόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ὑπὸ ῥέτου τοῦ συνοδοῦ μου, νὰ προχωρήσω διὰ τοῦ βορβορίου καὶ τῶν ὑδάτων. Αἶσθης ἀκούω κραυγὴν: «Προσοχή! ἐκρηγῆς!» Τρέχω πρὸς τὰ ὀπίσω ὅπως δύναμαι, ὁ συνοδός μου γελᾷ, μετὰ μικρὸν ἡ δυνάμις ἐκρήγνυται, καὶ τὸ ὄρος σείεται πρόρριζον.

«...Μετὰ χίλια περίπου μέτρα φοβερός πάταγος ἀγγέλλει διατρητικὴν μηχανὴν ἐργαζομένην εἰς διαπλάτυνσιν τῆς ὑποπόμου. Εἶνε παράδοξόν τι καὶ φασματωδὸς ἱκρίωμα ἐκ σιδήρου, ὥθον διὰ φοβερᾶς ταχύτητος καὶ δυνάμεως ἐντὸς τοῦ βράχου μακρὸν σιδηροῦν ἔμβολον — τὸ τρύπανον. Τρέμει ἡ μηχανή, πρέμει τὸ τρύπανον, τρέμουν οἱ περὶ τὴν μηχανὴν ἀσχολούμενοι ἐργάται. Ἄς φαντασθῇ τις τὸν κρότον τοῦ μύλου, ἐγγὺς τοῦ μυλίου λίθου· ἄς πολλπλασιάζῃ αὐτὸν ἐπ' ἀπειρον, καὶ θὰ ἔχῃ ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τοῦ πατάγου, ὅστις συνταράσσει τὴν ὑπόγειον ἐκείνην σκοτίαν.

«Τέλος εὐρισκόμεθα πρὸ τῆς ἀρχικῆς στοᾶς, ἥτις εἶνε ἡ πρώτη ἐντὸς τοῦ ὄρους ἀνοιγομένη ὁπή. Ἡ ὑπόνομος εἶνε στενὴ, ὡς ὑπόδρομος μεταλλείου, καὶ ἡ θερμοκρασία 34 τοῦλάχιστον βαθμῶν. Παρ' ὀλίγον λιποθυμῶ, μάλιστα δ' ἀναπνέω καὶ πάλιν, ὅτε φθάνομεν πρὸ τῶν διατρητικῶν μηχανῶν, αἵτινες, τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πλήττουσι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὡς μανιώδεις τὸν ὕστατον ἐκ γρανίτου τοίχου, ὅστις χωρίζει ἔτι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Αἰρόλου. Ἐδῶ εἶνε κάπως δροσερώτερον ἢ θερμοκρασία, διότι ἀναψύχει αὐτὴν ὁ τὰς διατρητικὰς μηχανὰς κινῶν συμπυκνωμένος ἀήρ· ἀλλ' ὁ πάταγος ἐκκωφαίνει.

«Ἀφοῦ ἤκουσα σαφῶς τὸν κρότον τῶν ὀπισθεν τοῦ βράχου, πρὸς τὸ μέρος τοῦ Αἰρόλου, ἐργαζομένων μηχανῶν, ἀπεχώρησα. Οὐδέποτε δ' ἐπὶ ζωῆς μου ἔχαιρέτισα μετὰ πλείονος εὐγνωμοσύνης τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἢ μετὰ τὰς ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ὥρας, ἃς διήγαγον ὑπὸ τὴν ταρταρεῖαν σύριγγα».

«Ἐν νεωτέρῳ αὐτοῦ ἐπιστολῇ περιγράφει ὡς ἐξῆς ὁ αὐτόπτης ἀνταποκριτὴς τὴν κατάπτωσιν τοῦ τελευταίου τεμαχίου βράχου, ὅπερ διεχώριζεν ἔτι τὰς δύο στοᾶς.

«Ἀμα τῇ ἡμέρᾳ παρέλαβεν ἡμᾶς ἡ μηχανή, κεκοσμημένη δι' ἐλβετικῶν σημαιῶν· ἡ δὲ ἀ-

μαξοστοιχία, παρσκευασμένη ἐπίτηδες διὰ τὴν πρώτην τῆς σύριγγος διάβασιν, καὶ συγκειμένη ἐκ νέων, χαμηλῶν φορηγίδων, ἐπληρώθη ὑπὸ τῶν ἐργατῶν, τῶν μελῶν τῆς διεσπασμένης, τῶν παρ' αὐτῇ ἐργαζομένων μηχανικῶν, ἐφόρων, γεωλόγων κλπ., 50 περίπου τὸν ἀριθμὸν... Περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν εἴχομεν προχωρήσει 6300 μέτρα. Μετ' ὀλίγον εἰσερχόμεθα εἰς τὴν στενὴν ὑπόνομον, ἥτις δὲν ἔλαβεν ἔτι εὐρυνηθῆσιν τὰς διαστάσεις τῆς σύριγγος· φωναὶ ἀντηχοῦσι κύκλῳ ἡμῶν: «Σκύψατε!» καὶ περὶ τὴν δεκάτην ὥραν, 7450 μέτρα διανύσαντες, εὐρισκόμεθα εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς στοᾶς, ἐνώπιον τῆς μεγάλης διατρητικῆς μηχανῆς. Τὸ θέαμα εἶνε ἀληθῶς καταχθόνιον! Πάντες καταβαίνουσι τῶν ἀμαξίων, καὶ συνωθοῦνται πρὸ τοῦ ὑπολειπομένου ἔτι ὀρθίου γρανιτικοῦ τοίχου. Θεωρῶ καὶ ἐγὼ διὰ τῆς ἡμικυκλικῆς ὁπῆς, ἣν ἤνοιξεν ἡ δόκιμαστικὸν τρύπανον διὰ τοῦ βράχου, καὶ βλέπω ὀπισθεν αὐτοῦ τεμάχια ἀνθρωπίνων μορφῶν. Πάντας κατέχει ἐξάψις ἀλλόκοτος, ἡ δὲ μηχανὴ ἄρχειται τῆς παταγώδους τῆς ἐργασίας. Αἱ ἐντὸς τοῦ βράχου ἠνεωγμέναι ὁπαὶ πρέπει νὰ βαθυνοῦσιν ἀκόμη. Κραυγαὶ κύκλῳ εἰς γλώσσας παντοίας, καὶ θόρυβος καὶ ψόφος καὶ πάταγος, καὶ θερμότης ἀνωτέρα τῶν 32 βαθμῶν! Ἡ μηχανὴ συγκλονεῖται ὅλη καὶ τρέμει ἐκ τῶν κτύπων, οὓς καταφέρει κατὰ τοῦ γρανίτου, τὸ ἀληθές δ' ἐκεῖνο ἐργαστήριον τοῦ Σατανᾶ φωτίζουσι λύχνοι κρεμᾶμενοι ἀπὸ ῥάβδων σιδηρῶν, ἐμπεπηγμένων εἰς τὰς ἀνοικτὰς ἡδὴ ὁπάς. Αἱ φινὲς ἔμβολον σιδηροῦν προκύπτει διὰ τῆς δοκιμαστικῆς ὁπῆς, φέρον ἐπιστολὴν ἐξ Ἰταλίας. Κραυγὴ ἀγαλλιάσεως μεγάλη ἀναδίδεται ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου, ἡ διατρητικὴ μηχανὴ σταματᾷ, — διότι ἐπέρανεν ἡδὴ τὸ ἔργον τῆς, — καὶ ἄρχειται ἡ γόμωσις τῶν ὀπῶν, ἐνῶ τινες τῶν παρισταμένων συνδιαλέγονται διὰ τοῦ δοκιμαστηρίου τρήματος πρὸς τοὺς ἐκείθεν τοῦ βράχου ἱστάμενους. Ὅπισθοχωροῦμεν 3000 μέτρα, καὶ ἀναμένομεν ἐναγώνιοι. Τέλος βροντᾷ... τρέχομεν ὅλοι... ὁ τοίχος κεῖται χαμαί εἰς θρύμματα. Ἐν μέτρον ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, χαίνει ἐνώπιον ἡμῶν ὁπῇ μεγάλῃ, ἐνὸς περίπου μέτρου ἔχουσα διάμετρον, καὶ διὰ τοῦ χάσματος ἐκείνου ἔρπουσι πρῶτοι οἱ ἐκ τοῦ Αἰρόλου καὶ περιπτύσσονται ἐν ἀλαλαγμῷ τοὺς ἡμετέρους. Ζῦθος ψυχρὸς καὶ οἶνος κινῶνται εἰς τοὺς παρισταμένους, ὁ δὲ ἐπιθεωρητὴς Kaufmann ἐκφωνεῖ ὡραῖον λόγον πλήρη βλαθείας συγκινήσεως. Ἡ χαρὰ εἶνε ἀπερίγραπτος».

Οὕτως ἐπεράνθη τὸ γιγάντειον ἔργον, ὅπερ μέλλει νὰ συνδέσῃ διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ τὴν βορείον καὶ βορειοδυτικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ανατολῆς.

Ἐν Γαλλίᾳ ἀναλογίζονται ἡδὴ μετὰ δικαίων

φρόνων, ὅτι ἡ νέα ὁδὸς θέλει ταχέως ἐρημώσῃ τὸν διὰ τοῦ Mont-Cenis ἰταλογαλλικὸν δρόμον, καὶ ἤρχισαν σκεπτόμεναι, ἂν δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειρηθῇ καὶ ἄλλου μεγάλου ἀλπείου ὄρους — τοῦ Simplon — ἡ διάτρησις, ὅπως ἀνοιχθῇ οὕτω εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον καὶ ἄλλη, εὐκολωτέρα μὲν καὶ εὐθυνότερα, ὡς ὑπολογίζουσι, κοινωνίας ὁδός, συμφορώτερα δὲ πάντως εἰς τὴν Γαλλίαν.

Οὐδὲν θαυμαστόν, ἂν καὶ τὸ νέον αὐτὸ κυκλώπειον ἔργον συντελεσθῇ ἐντὸς τοῦ αἵωνος.

Δ.

ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ κόμητος Μόλτκε» (Aus Graf Moltke's Privatleben) ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Γερμανίᾳ μικρὸν φυλλάδιον περιέχον ἐνδιαφερόσας πληροφορίες περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ. Ἐκ τοῦ φυλλαδίου τούτου παραλαμβάνομεν τὸ ἐπόμενον τεμάχιον, ἐν ᾧ περιέχονται ἀξιανθῶντοι λεπτομέρειαι περὶ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου τοῦ στρατάρχου καὶ τῶν συνήθων αὐτοῦ ἀσχολιῶν.

Σ. τ. Δ.

«Ὁ καθ' ἡμέραν βίος τοῦ στρατάρχου

MOATKE

Ἀφ' οὗ χρόνου ὁ θάνατος τῆς κομῆσσης Μόλτκε, συμβῆς τῇ 24 Δεκεμβρίου 1868, διέλυσε τοὺς δεσμούς συμβιώσεως, ἥτις διέρρευσεν εὐδαίμων πάντοτε, τὴν διοίκησιν καὶ οἰκονομίαν τοῦ οἴκου τοῦ στρατάρχου ἀνέλαβεν ἡ κυρία Βούρτ, ἡ μόνη ἀπομένουσα αὐτῷ ἀδελφῇ. Συγχρόνως δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατάρχου ὡς δεῦτερος αὐτοῦ ὑπάσπιστής. Ὁ κόμης Μόλτκε κατοικεῖ νῦν ἐν τῷ νέῳ κτιρίῳ τοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου ἐπὶ τῆς «Βασιλικῆς πλατείας», κατέχει δὲ τὴν μεσημβρινὴν τοῦ μεγάρου πλευρὰν τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν στήλην τῆς Νίκης.

Ὁ τρόπος αὐτοῦ τοῦ ζῆν εἶνε ἀπλούστατος ἅμα καὶ κανονικώτατος. Τὸν χρόνον διαθέτει ἐκ τῶν προτέρων αὐστηρῶς εἰς τὰς καθ' ἑκάστην ἐργασίας του. Καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα ὁ κόμης Μόλτκε, ἐν Βερολίῳ διατρίβων, συνειθίζει νὰ ἐγείρεται ἅμα τῇ πρωτῇ, περιβαλλόμενος δὲ κοιτώνι τὴν καὶ τὴν κεφαλὴν καλύπτων διὰ μικροῦ πρωϊνοῦ καλύμματος, βηματίζει ἐπὶ τινα χρόνον ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτοῦ, ὅπερ εἶνε ἀπλούςτα διεσκευασμένον, καὶ ἐν ᾧ περὶ τὴν ἐβδόμην λαμβάνει κύαθον καφέ καὶ καπνίζει σιγάρον. Μετὰ τοῦτο ἄρχειται τῆς ἐργασίας, ἣν ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς ἐνάτης· γράφει δὲ ταχέως καὶ κανονικῶς, διορθῶν συχνὰ τὰ γεγραμμένα· ὁ γραφικὸς αὐτοῦ χαρακτὴρ εἶνε δυνατὸς καὶ εὐανάγνωστος, τὰ δὲ γράμματα ἐντόνως γεγραμμένα· τὴν ἐνάτην φέρουσιν αὐτῷ τὰ διάφορα ἔγγραφα τῆς ὑπηρεσίας, ἃ ἀναγινώσκει μετὰ προσοχῆς πολλῆς καὶ ἀκριβείας, εἴτα δὲ ἐνδύεται τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ στολήν. Τὴν ἐνδεκάτην ἔρχονται αἱ ἐκθέσεις τῶν ὑπάσπιστων, μετὰ δὲ ταύτας ὁ στρατάρχης λαμβάνει λιτὸν πρό-

γευμα, μεθ' ὃ τελειώνει τὴν γραφικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν, ἥτις συνήθως διαρκεῖ μέχρι τῆς δευτέρας μετὰ μεσημβρίαν. Τὴν δευτέραν ἀκριβῶς ὥραν ἀρχοῦνται αἱ ἐκθέσεις τῶν τμηματάρχων τοῦ μεγάλου γενικοῦ ἐπιτελείου, αἵτινες ἀπαιτοῦσι διάφορον ἐκάστοτε χρόνον. Περαιτῶς δὲ καὶ τὴν ἐργασίαν ταύτην ὁ κόμης Μόλτκε ἐξέρχεται εἰς τὸν συνήθη αὐτοῦ περίπατον, ἐξ οὗ ἐπανερχόμενος γευματίζει μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Τὸν καφὲν λαμβάνει ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του· ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὸ γεῦμα συνέρχονται ὅλοι οἱ τοῦ οἴκου παρὰ τῷ στρατάρχῳ, ὅστις συνδιαλέγεται μετ' αὐτῶν ἐν πάσῃ ἀφελείᾳ καὶ ζωηρᾷ εὐθυμίᾳ μέχρι τῆς πέμπτης ὥρας, ὅτε ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐργασίαν μέχρι τῆς ἐβδόμης. Εἴτα ἀναγινώσκει τὰς ἐφημερίδας τῆς ἡμέρας μέχρι τῆς ὀγδόης, καθ' ἣν διακόπτει πᾶσαν ἐργασίαν ἵνα λάβῃ τὸ πείον μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ λοιπὸν τῆς ἐσπέρας διατίθεται πρῶτον μὲν εἰς τὸ οὔτω, τὸ ὁποῖον ὁ στρατάρχης παίξει ὑπὲρ πάντας καλλίτερον, εἴτα δὲ εἰς τὴν μουσικὴν, δι' ἧς καὶ τελειώνει ἡ ἐσπέρα, παρατεινομένη οὐχὶ πέραν τῆς ἐνδεκάτης. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ὥραν ὁ στρατάρχης ἀποσύρεται εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ὕπνου, καὶ κοιμάται μέχρι τῆς ἑκτῆς καὶ ἡμισείας πρωϊνῆς ὥρας, ὅτε ἐξεγείρεται ἵνα ἐπαναλάβῃ τὴν τακτικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν.

Τὸ θέρος ὁ κόμης Μόλτκε ἀπέρχεται ἐκ Βερολίνου εἰς τὴν ἐξοχικὴν αὐτοῦ ἐπαυλιν Kreisau ἐν Σιλεσίᾳ. Εἰς τὴν εἰσόδον τῆς αὐλῆς αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἐστημένοι δύο ἀθληταί, οὗ μακρὰν δ' ἐντεῦθεν φαίνονται ἐπὶ μεγάλων λιθίνων ὑποβάθρων δύο γαλλικὰ τηλεβόλα, δῶρον τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὸν ἐνδοξὸν αὐτοῦ ἀρχηγὸν τοῦ ἐπιτελείου. Ἐν τῷ ἐκτεταμένῳ κήπῳ τῆς ἐπαύλειος ὁ στρατάρχης ἀρέσκειται νὰ παραμένῃ εἰς ἀπόκεντρον τινα γωνίαν, ἐνθα καθήμενος ἐπὶ θρανίου σκιαζομένου ὑπὸ τοῦ πικνοῦ φυλλώματος μεγαλοπρεποῦς δρυὸς, ἀπολαύει τῆς θέας τῶν ἀντικρῶ εἰς μακρὰν ἀπόστασιν ἀνυψουμένων γραφικῶν ὄρεων Eulengebirge. Ἐνταῦθα δὲ ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τῆς συζύγου τοῦ στρατάρχου κομῆσσης Μόλτκε.

Κ.

ΤΕΧΝΗΤΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΡΟΧΗΣ

Ἡμεῖς οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες οὐχὶ σπανίως ἐπὶ μῆνας περιμένομεν ν' ἀνοίξωσιν οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἵνα δροσίωσιν τὴν αἰετοπερὶ δροσὴν γῆν τῆς Ἀττικῆς, μετὰ πολ-λοῦ βεβαίως τοῦ ἐνδιαφέροντος θὰ μάθωμεν ὅτι ὁ στρατηγὸς Δανιὴλ Γώγγλερς ἐκ Βιργινίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐφευρε τὸν τρόπον τοῦ νὰ παράγῃ κατὰ βούλησιν βροχὴν, ὁ δὲ τρόπος εἶνε ὁ ἐξῆς.

Ἀπολύεται εἰς τὸν ἀέρα σφαῖρωμα πλήρες πυρσοκρότων, ἀφοῦ δὲ φθάσῃ τὸ σφαῖρωμα εἰς

τὴν χώραν τῶν νεφελῶν, πέμπεται πρὸς αὐτὸ διὰ μέσου τοῦ κρατοῦντος αὐτὸ πρὸς τὴν γῆν μεταλλικοῦ σύρματος ἡλεκτρικὸς σπινθὴρ, δι' οὗ τὰ πυρσόχροτα ἐκρήγνυνται. Οὕτω δὲ δονουμένων τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων κατορθοῦται ὥστε νὰ συμπυκνῶνται εἰς ἀποτελέσιν νεφελῶν, αἵτινες ἔπειτα ἀναλύονται εἰς βροχὴν, αἱ οὐραὶ αἱ κυμαινόμεναι ὑπεράνω τῶν ὑπὸ τῆς ξηρασίας καταπονουμένων τόπων.

Ὁ τρόπος φαίνεται ἀπλούστατος. Φυσικῶς τῷ λόγῳ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐγγυηθῶμεν ἂν ᾔνε καὶ πραγματοποιήσιμος, ἀλλ' ὁ στρατηγὸς Ρώγ-γλερς ἔχει τὴν πεποίησιν εἰς τὴν ἐφεύρεσίν του, ὥστε ἐξήγησε καὶ πτυχίον ἵνα ἀσφαλίσῃ εἰς ἑαυτὸν τὰ μέλλοντα κέρδη. Ἡ ἐπὶ τῆς γεωργίας μάλιστα ἐπιτροπεία τῆς Βιργινιακῆς γεωργίας ἔλαβεν ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψίν τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ στρατηγοῦ καὶ παρήγγειλεν αὐτῷ νὰ τῇ ὑποβάλλῃ λεπτομερῆ ἔκθεσιν. Περιττὸν εἶνε νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ στρατηγὸς ἐξήγησε βοήθειαν χρηματικὴν παρὰ τοῦ δημοσίου ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἀπαιτουμένας προκαταρκτικὰς δοκιμασίας.

T.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

τιθέμενος ὑπὸ κράτησιν.

Ἀμερικανὸς τις ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος ἔθεσεν ἐσχάτως ὑπὸ κράτησιν τὸν κ. Αἴες πρόεδρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν.

Ἐντὸς τοῦ ἐν Οὐάσιγκτωνι τῆς Ἀμερικῆς Καπιτωλίου ὑπάρχουσι δύο διάφοροι σειραὶ καθισμάτων, ὧν τὰ μὲν εἶνε προσδιορισμένα διὰ τοὺς κυρίους, τὰ δὲ διὰ τὰς κυρίας. Ὁ πρόεδρος ἐκάθισεν εἰς ἓν τῶν διὰ τὰς κυρίας καθισμάτων· τότε ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος πλησιάσας τὸν εἶπε ν' ἀποχωρήσῃ ἐκεῖθεν· ἐπειδὴ δὲ ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης δὲν ὑπήκουσε ταχέως καὶ εὐκόλως, ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος ἔθεσεν αὐτὸν ὑπὸ κράτησιν, ὡς δυσπειθὴ καὶ ἀνυπότακτον. Εἶδε καὶ ὁδὸν ἀπαγόμενον εἰς τὴν φυλακὴν τὸν κ. Αἴες ἄλλος ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος, ὅστις ἐγνώριζε τὸν πρόεδρον, καὶ πλησιάσας ἐπληροφόρησε τὸν ἀπάγοντα ὑπάλληλον περὶ τοῦ τίς ἦτο ὁ ἀπαγόμενος.

Οὗτος τὰ ἔχασε τότε, καὶ κατασχυμμένος ἐπροσπάθησε νὰ δικαιολογηθῇ πρὸς τὸν κ. Αἴες, ἀλλ' οὗτος εἰς ἀπάντησιν τῷ εἶπεν ἀπλῶς.— Πολὺ καλὰ, φίλε μου, ἀλλὰ σεῖς δὲν ἐκάμετε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἐκτελέσετε τὰς διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ, ὅπως ἦτο τὸ χρέος σας. Δ.

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δονκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

443.

Καὶ τὰ σφοδρότατα τοῦ ἀνθρώπου πάθη ἐνί-

στε ἀναπαύονται, ἡ ματαιότης ὅμως οὐδέποτε παύει συνταράσσουσα αὐτόν.

444.

Ἡ γεροντικὴ μανία ὑπερβαίνει τὴν νεανικὴν.

445.

Καὶ ὑπὲρ τὴν κακοήθειαν ἡ ἀνανδρία πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀντίκειται.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Τὸ λογικὸν εἶνε πυξὶς ναυτικῆς, ἥτις δεικνύει τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ τις. . . ἀλλὰ καὶ δὲν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ ν' ἀκολουθήσῃ τις ἄλλον.

* Τὰ πάθη ἀντικαθιστῶσιν εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν τὴν θέλησιν, ὅταν αὕτη ἐλλείπῃ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Κατὰ τοὺς περὶ τὴν ὑγιεινὴν καταγινομένους τὸ ὧν εἶνε τροφὴ θρεπτικωτάτη καὶ λίαν πλαστικὴ, ἀφ' οὗ ἐπαρκεῖ εἰς τὴν θρέψιν τοῦ νεοσσοῦ τοῦ κεκλεισμένου ἐν τῷ κελύφει αὐτοῦ. Οὐδεμίαν δὲ παρέχει δυσκολίαν εἰς τὴν πέψιν ὁπόταν παρασκευάζεται προσηκόντως, τουτέστι πρέπει νὰ ἐψῆνεται ὀλίγον, ὥστε νὰ μὴ πήγνυται τὸ λεύκωμα γινόμενον δυσδιάλυτον ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ. Οὕτω δὲ παρασκευαζόμενον εἶνε εὐπεπτότερον καὶ τοῦ κρέατος. Ἀναλόγως δὲ τῆς παρασκευῆς τῶν ὧν ποικίλλει καὶ τὸ εὔπεπτον αὐτῶν. Εὐπεπτότερα εἶνε τὰ ὠμά ὡὰ, ἔπειτα τὰ ταρακτὰ μετὰ ζαχάρεως καὶ ψυχροῦ ὕδατος, τὰ ταρακτὰ μετὰ ζαχάρεως καὶ ἐγγύματος καφὲ ἢ γάλακτος ἢ τεύτου, τὰ βραστά ὡὰ τὰ ὁποῖα ὅμως τρία μόλις λεπτά τῆς ὥρας πρέπει νὰ μένωσιν ἐν τῷ βράζοντι ὕδατι, τὰ ἐψημένα ἐντὸς πινακίου καὶ ἡ ὀμελέττα (σφογγάτον). Δύσπεπτα δὲ εἶνε τὰ πηκτὰ ἐν γένει καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐψημένα μετὰ λιπαρῶν οὐσιῶν.

Ἀλλὰ πλὴν τούτου πρέπει πρὸ πάντων τὸ ὧν νὰ εἶνε ἐγκαιρον· διότι τὸ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν γεννηθὲν ἤρχισεν ἤδη νὰ ἀποσυντίθεται, καὶ τούτου ἕνεκα εἶνε δύσπεπτον καὶ ἐπιφέρει δυσάρεστους καὶ καυστικὰς ἐρυγὰς, διὰ τοῦτο καὶ οἱ παλαιότεροι ἔλεγον ὅτι τὸ ὧν τῆς ἡμέρας εἶνε χρυσοῦν, τὸ δύο ἡμερῶν εἶνε ἀργυροῦν, τὸ δὲ πλεόν τῶν δύο ἡμερῶν εἶνε σιδηροῦν.

Τὰ ὡὰ τῆς ὀρνίθος εἶνε τὰ μάλιστα πάντων περιζήτητα καὶ τοὶ ὀλίγον διαφέρουσι κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν ὧν τῆς ἰνδικῆς ὀρνίθος, τῆς χηνός, τῆς νήσσης κλπ. Περὶ τούτου ἡ ἱατρικὴ σχολὴ τοῦ Σαλέρνου παρέχει τὸν στιχηρὸν τοῦτον ἀφορισμόν:

Ταῦτά, πρέπει νὰ ἔσῃτε, διὰ νὰ εἴη, καλὰ,
Πρέπει νὰ εἶνε ἐγκαιρα, λευκά καὶ μακρουλά,
Τὰ δὲ αὐτὰ τῆς ὀρνίθος εἶνε καὶ νοστιμώτερα
διὸ καὶ προτιμώτερα

**

ΑΘΗΝΑΙ—ΤΡΠΟΙΣ ΚΕΡΙΝΗΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΑΤΙΑΔΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ 10